

METODIKA PRO VÝCHOVNÉ
ZPRAVODAJKY A ZPRAVODAJE

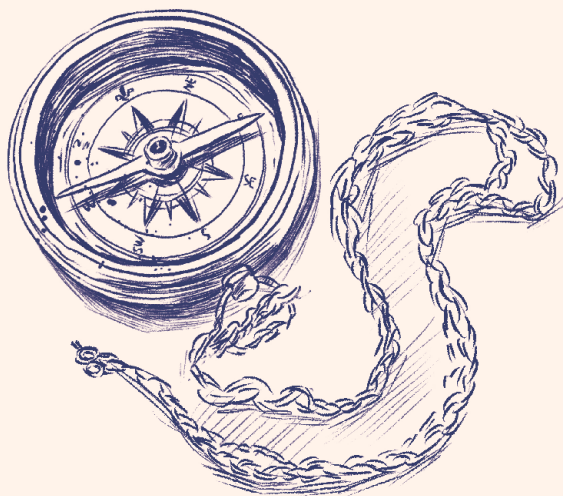
PRŮVODCE SKAUTSKOU VÝCHOVOU

SKAUT

**METODIKA PRO VÝCHOVNÉ
ZPRAVODAJKY A ZPRAVODAJE**

**PRŮVODCE SKAUTSKOU
VÝCHOVOU**

„Vzpomínám velice dobře: když jsem byl chlapec, tábořili jsme v jižních Čechách, na velikých rybnících. Jednou na Holné. A tak jsme si to dali, několik z nás, napříč čtyři kilometry. To je dost daleko a na nás to bylo hodně. Ale náš vůdce nedovolil, abychom plavali sami. Musela s námi jet loď, veslice, vlastně kánoe. A dokud ta kánoe byla poblíž, cítili jsme tu sílu. Věděli jsme, že tam je záchrana, kdyby bylo nejhůř. Tak jsme doplávali a od té doby jsem se nebál žádné vzdálenosti na vodě.“

Z nahrávky poselství Vlena Fanderlika účastníkům
vůdcovského kurzu Pražské rady Junáka z prosince 1968,
zkrácený přepis otištěn v Listech Jurovi 2014

OBSAH

Pro koho a k čemu je Metodika	9
Co VýZ potřebuje a jaká má být?	10
Nová ve funkci? Začni tímto	12

Co vše spadá do výchovné agendy	14
V čem jsi dobrý?	17
Výchovný zpravodaj v týmu střediskového vedení	19
Zmapování střediska	22
Sebehodnocení oddílů	22
Budování důvěry	32
Co výchovný zpravodaj potřebuje pro svou práci	39
Vztah výchovného zpravodaje s vedoucími oddílů	43

Skautská výchova v oddílech	46
Práce se skautskou výchovnou metodou	46
Plán činnosti oddílu	70

Rozvoj a vzdělávání	75
Rádci	80
Roveři a rangers	84
Vedoucí oddílů, dospělí činovníci	86
Dospělí nováčci	88
Kam pro inspiraci	89

Výchovná činnost na vyšších úrovních (okres, kraj)	91
Podpora výchovných zpravodajek na střediscích	92
Setkávání oddílů, vedoucích a VýZ	92
Příležitosti pro skautské vzdělávání	94

Klíčové myšlenky a tipy	95
--------------------------------	-----------

Odkazy a zdroje	96
------------------------	-----------

PRO KOHO A K ČEMU JE METODIKA

Metodika je určena pro začínající i zkušenější výchovné zpravodaje a zpravodajky, ale nejen pro ně. Vedoucí středisek a jejich zástupci si díky ní mohou udělat obrázek, jakou podporu mohou od výchovných zpravodajů a zpravodajek očekávat. Instruktoři vzdělávacích kurzů mohou s její pomocí diskutovat s účastníky, jakou podporu ve své činnosti dostávají. Všichni činovníci najdou v Metodice konkrétní tipy, jak v oddílech rozvíjet a posilovat skautskou výchovu. Metodika se věnuje primárně podpoře výchovy ve středisku, jedna kapitola pak výchově na vyšších úrovních (okresní a krajské).

Následující kapitola Metodiky (*Co vše spadá do výchovné agendy*) je určena především začínajícím výchovným zpravodajům a zpravodajkám – pomůže vyjasnit, čím je třeba se zabývat a jak zvolit priority. Další kapitoly pak nabízejí praktické tipy, jak výchovnou činnost dělat, inspiraci si v ní mohou najít i zkušenější činovníci.

Čtenáři tykáme, jak je ve skautském prostředí zvykem. Jednotlivé kapitoly střídavě oslovují ženy i muže – držet obojetný tvar v celém textu by bylo neobratné, současně však nechceme preferovat žádné pohlaví. K úspoře místa někdy označujeme výchovné zpravodaje a zpravodajky zkratkou VýZ.

Takto [formátovaný text](https://www.krizovatka.skaut.cz) je stránkou na Skautské křižovatce ([krizovatka.skaut.cz](https://www.krizovatka.skaut.cz)) – po zadání daného výrazu do vyhledávání na Křižovatce na tebe vyskočí příslušná stránka. Odkazy [formátované takto](#)¹ najdeš na konci ve Zdrojích. Metodické příručky jsou k dispozici na webu [obchod.skaut.cz](https://www.obchod.skaut.cz) (sekce E-knihy zdarma). Často odkazujeme na [Vybrané výchovné otázky](#), které průběžně doplňujeme a upravujeme, jak skautským světem rezonují různá témata související s výchovou.

Na vzniku Metodiky a souvisejících textů se podíleli: Táňa Ondrašíková, Michal Bureš (Bumerang), Kateřina Slavíková (Kačka), Daniel Vychodil (Simba), Jaroslav Petřík (Australan), Jana Jirasová (Prcek), Michal Šimek (Dukát) a Filip Hlavinka (Mukóki). Pokud máš k metodice připomínky (např. ji můžeš obohatit o vlastní zkušenosti, najdeš nějakou nesrovnalost nebo ti nějaké téma úplně chybí), piš na podporavychovy@skaut.cz.

CO VÝZ POTŘEBUJE A JAKÁ MÁ BÝT?

Ideální výchovná zpravodajka střediska je kvalifikovaná skautská vedoucí s praxí vedení skautského oddílu, který úspěšně předala. Ve své roli potřebuje vycházet z vlastní zkušenosti – musí být schopna zhodnotit, co v jejím oddílu fungovalo a co nikoliv, předvídat možná

úskalí různých řešení a umět nabízet různé cesty. Skautská kvalifikační příprava (čekatelská a vůdcovská zkouška, případně lesní škola) zajišťuje nadhled a přesah za obzor vlastního oddílu. Výchovná zpravodajka potřebuje umět pracovat s lidmi, aktivně nabízet svoji podporu, přinášet nejrozumnější impulzy, které oddílům i střediskům ve výchovných oblastech pomohou.

Výchovná zpravodajka tedy má být proaktivní a organizačně schopná. Současně musí umět být tolerantní a respektovat odpovědnost vůdců za jejich oddíly. **Úkolem výchovné zpravodajky je naslouchat, podporovat a rozvíjet**, nikoliv kontrolovat, hodnotit a zasahovat. Svou osobností musí vzbuzovat důvěru a přijetí, nikoliv obavy či pocit neužitečnosti.

Ideální výchovná zpravodajka okresu či kraje má zkušenost s činností výchovného zpravodaje na středisku, umí se pohybovat ve skautském vzdělávání a je organizačně schopná (např. dokáže podporovat či vést přípravný tým Svojsíkova závodu či Závodu vlčat a světlušek). Umí propojovat střediskové výchovné zpravodaje v oblasti svého působení a střediska ji respektují.

„Ideální“ ve všech ohledech je samozřejmě málokdo. Neznamená to, že činovnice bez některé z těchto zkušeností, kvalifikací či vlastností nemůže být dobrou výchovnou zpravodajkou. Ze začátku to však může mít náročnější, v některých oblastech bude muset zapracovat, aby si získala důvěru vedení oddílů. Ať už je výchovná zpravodajka zkušenou činovnicí se všemi předpoklady, nebo nadšenkyň se spoustou energie a nápadů, vždy je dobré přistupovat k roli výchovné zpravodajky **s pokorou**. Bude-li na nás poznat, že se nepovažujeme za všeznátky s odpovědí na každou otázku, ale že vnímáme složitost témat a sami neustále hledáme tu správnou cestu, budeme ostatní inspirovat k poctivému a kritickému přístupu.

NOVÁ VE FUNKCI? ZAČNI TÍMTO:

1. Seznam se s činností VýZ – projdi si sekci [Výchovní zpravodajové](#) na Skautské křižovatce a [Popis činnosti výchovného zpravodaje](#), promluv si se svou předchůdkyní na středisku a VýZ na okrese či kraji.
2. Urči si jednu prioritu – po zmapování jednotlivých oddílů se společně s vedením střediska dohodnete, čím začneš.
3. Buduj důvěru u vedoucích oddílů – bez té se tvoje činnost neobejde. Ať oddíly a jejich vedení důvěrně znáš, nebo se teprve seznamujete, tato metodika ti pomůže k nim najít cestu.

Nejsi na to sama. Ve svém okolí jistě máš další výchovné zpravodajky a zpravodaje, na které se můžeš obrátit pro radu. Nabízíme také podporu z ústředí. V časopisu [Skauting](#)¹ vycházejí články zaměřené na výchovné zpravodaje. Najdeš je po zadání „výchovný zpravodaj“ do vyhledávacího pole (tento postup funguje i pro jiná témata, zkus zadat např. „odměny a tresty“ nebo „podpora rádců“). Starší články a jiné skautské časopisy prohledávej na adrese [casopisy.skauting.cz](#).

Své otázky můžeš diskutovat ve facebookové skupině [Výchovní zpravodajové](#)², e-mailem posíláme newsletter se shrnutím novinek ve výchově, můžeš si objednat **vzdělávání na klíč**, které ti ušijeme přímo na míru. Nejpřínosnější je ale osobní setkání, zejména [Celostátní setkání výchovných zpravodajů SeVýZ](#)³. Shrnutí možností podpory a návod, jak se na ně přihlásit, hledej v sekci [Výchovní zpravodajové](#) na Skautské křižovatce.

Nezapomínej na sebe – vlastní rozvoj, poznávání a učení se novým věcem jsou jedny z nejspolehlivějších zdrojů motivace. Výchovná zpravodajka může být pro oddíly cennou inspirací nejen tím, co říká, ale také tím, že se neustále posouvá.

Jak se bude rozsah tvé činnosti rozšiřovat, bude stále náročnější vše obsáhnout. Postupně si proto **začni hledat spolupracovníky**. Výchovnou agendu je možné si rozdělit podle obsahu (např. výchovná versus vzdělávací oblast) nebo podle věkových kategorií (zpravodajka pro vlčata-skauty vs. zpravodajka pro R&R), ale jsou i další možnosti dělení.

CO VŠE SPADÁ DO VÝCHOVNÉ AGENDY

Výchovný zpravodaj především usiluje o to, aby činnost oddílů probíhala dle skautské výchovné metody (SVM). Je mnoho cest, jak oddíly ve využívání SVM podpořit, a výchovný zpravodaj si tak může vybrat z pestrého portfolia činností (viz grafika na vedlejší straně). Činnost dělíme do čtyř oblastí, společným svorníkem pak je vlastní rozvoj výchovného zpravodaje. Podrobněji se každou z oblastí zabývá **Popis činnosti výchovného zpravodaje** (ke stažení v sekci [✚ Výchovní zpravodajové](#)). Soubor činností není vyčerpávajícím výčtem a nepředpokládáme, že by jeden výchovný zpravodaj pokryl všechno. Je třeba si vybrat priority. Dělení do oblastí také může pomoci při hledání spolupracovníků, kteří si některé z nich mohou vzít na starost.

CO DĚLÁ VÝCHOVNÝ ZPRAVODAJ

ZLEPŠUJE KVALITU VÝCHOVY V ODDÍLECH

Čte časopisy

- Předává výchovné inspirace (např. výchovné okénko na poradě, newslettery).
- Podporuje práci s výchovnými nástroji (odborníky, stezky).
- Pomáhá oddílům se sebehodnocením (např. Semafor, Hodnocení kvality).
- Pomáhá připravit a vyhodnocovat plány oddílové činnosti, podporuje návaznost v rámci střediska).
- Zná silné a slabé stránky oddílů (např. ze sebehodnocení).

POMÁHÁ S VÝCHOVNÝMI OTÁZKAMI

Sleduje trendy ve výchově

- Posiluje spolupráci mezi oddíly (např. přechod od světlušek ke skautkám).
- Poradí s problematickými členy.
- Pomůže řešit problematické situace v oddílových radách či mezi oddíly.
- Zprostředkuje pomoc (např. ve spolupráci se Skautingem pro všechny).
- Podporuje oddíly v práci se skautskými hodnotami a duchovními programy.

SÁM SE ROZVÍJÍ

PODPORUJE ROZVOJ A VZDĚLÁVÁNÍ ČINOVNÍKŮ

Jezdí na akce (SeVýz, Elixír...)

- Zprostředkovává inspirace a podněty na míru (např. okénka, semináře).
- Komunikuje přehled kurzů.
- Vytváří prostředí pro vzájemné učení a inspiraci (oddíly se navštěvují, sdílejí zkušenosti).
- Pomáhá s výběrem kurzů a seminářů, motivuje k účasti.
- (Spolu)připravuje rádcovské kurzy (první kontakt s rádci).

USNADŇUJE PŘIROZENOU OBNOVU VEDENÍ

Hledá spolupracovníky (např. na vzdělávání)

- Oceňuje činovníky a rádce (např. vyznamenání, netradiční akce).
- Pomáhá vedoucím systematicky předávat jejich roli.
- Podporuje družinový systém (přirozené předávání odpovědnosti).
- Pomáhá nastavit práci s rovery.
- Má přehled o práci s dorůstajícími členy, jak je oddíly integrují do vedení.

Výchovný zpravodaj není personalista. V některých střediscích je zažité, že se výchovný zpravodaj stará o střediskový tým, jeho rozvoj, soudržnost a stabilitu. Tuto zodpovědnost ale má především vedoucí střediska. Pokud se rozhodne personalistiku delegovat či s ní potřebuje pomoci, může se samozřejmě obrátit na VýZ, ale neměl by to od něj automaticky očekávat.

Jelikož činnost výchovného zpravodaje je především práce s lidmi, mívá zpravodaj dobrý přehled o charakteru a schopnostech činovníků. Společným úsilím vedení střediska, jehož je VýZ součástí, je hledat odpověď na tři základní otázky: **Kdo povede, koho a jak?** Je tedy na místě dát vedoucímu střediska své doporučení a být mu v personalistických otázkách podporou.

K TOMU SE HODÍ ZNÁT NĚKOLIK ZÁSAD:

- Pracujme s [cyklem skautského dobrovolníka](#) a [dobrovolnickou dohodou](#). A to jak při vlastních aktivitách (např. když skládám tým na rádcovské setkání), tak na úrovni střediska. Pomáhá to nastavit transparentní prostředí, kde všichni vědí, co od sebe navzájem mohou očekávat a jak dlouho jsou ochotni danou pozici vykonávat.
- Výchovný zpravodaj by měl dohlédnout na to, aby k roverům nebylo přistupováno jako k levné pracovní síle a roverský program nebyl redukován na spolupůsobení při vedení oddílů. Má pomoci oddílům [vyvážit potřeby](#)⁴ ve vedení a potřeby roverů na samostatný rozvíjející program (Vedu rovery → [Kde si načíst informace](#)).
- (Spolu)vedení oddílu není *oběť* nebo *vracení oddílu*. Skauting není dluh, ale dar, vedení je především příležitost k rozvoji. Potenciální vedoucí proto oslovujeme s nabídkou a pozvánkou, nikoliv prosbou a očekáváním.

→ Již od nástupu do funkce je třeba myslet na to, že jednou bude třeba ji někomu předat. Mnohem lepší než hledat si nástupce (ke kterému máme tendenci přistupovat s velkým očekáváním a závazkem) je hledat si spolupracovníky (kterým postupně předáváme tolik odpovědnosti, na kolik stačí). Systematický rozvoj spolupracovníků je dobře připravit na roli nástupců (viz *Nástupnictví*).

V ČEM JSI DOBRÝ?

Je toho hodně, proto **se nesnaž dělat všechno**. Lepší než nakousat deset mrkví (a žádnou z nich nedojíst) je vzít si jen tak velkou mrkev, jakou zvládnou sníst. Proto doporučujeme střídmost a vybrat si pouze jednu či dvě nejdůležitější věci. Zamysli se také, v čem jsi sám dobrý, a propoj své silné stránky s rolí výchovného zpravodaje. Dařila se ti v oddíle práce se stezkou? Umíš dobře motivovat teenagery? Nabídni oddílům vzdělávací aktivity nebo jinou formu podpory v oblastech, kterým se rád věnuješ. Tvé první kroky tak budou jednodušší a pro středisko prospěšnější.

Pozor na kumulaci funkcí. Vedeš-li oddíl, bude ten pro tebe důležitější než výchovná agenda střediska, která tím bude trpět. Snaž se oddíl co nejdříve předat a uvolnit si ruce pro činnost výchovného zpravodaje.

„Ve středisku máme agendu zpravodaje rozdělenou mezi tři lidi, protože není v silách jednotlivce zvládnout vše. Jedna osoba se stará o podporu vzdělávání – doporučuje vhodné kurzy, hlídá termíny, přesvědčuje vedoucí, že opravdu chtějí někam jet, řeší proplácení, hlídá, jak jsou na tom oddíly, a upozorňuje středisko na případné problémy. →

Druhá osoba řeší hlavně lidi. Udržuje kontakt s vůdci a aktivními vedoucími v oddílech, poslouchá jejich problémy, pomáhá jim řešit výchovné výzvy, zprostředkovává inspiraci z jiných oddílů a pomáhá vedoucím, když potřebují nějakou metodickou podporu.

Třetí osoba působí jako podpora duchovní výchovy. Pomáhá oddílům, které mají zájem tuhle oblast rozvíjet – programově, metodicky nebo osobní konzultací. A oddíly, které o to nemají zájem, hlídá, aby na to úplně nekašlaly.

Společně pak připravujeme programy na střediskové rady, výjezdní zasedání střediska, na návštěvy táborů nebo na jiné akce, kde se to hodí.“

*Michal Šimek (Dukát),
středisko Walden České Budějovice*

VÝCHOVNÝ ZPRAVODAJ V TÝMU STŘEDISKOVÉHO VEDENÍ

Pozici výchovného zpravodaje na středisku i vyšších organizačních jednotkách ukotvuje [Organizační řád](#) a zejména jeho příloha [Přehled a vlastnosti funkcí](#). Zjednodušeně můžeme říci, že **vedoucí střediska garantuje** kvalitu výchovy, je to však jeden z mnoha úkolů, které má na bedrech. Proto si na pomoc povolává **výchovné zpravodaje, kteří podporují oddíly** a pomáhají jim skautskou výchovu rozvíjet. Níže nabízíme rozdělení činností mezi vedoucí střediska a výchovné zpravodaje – reálná praxe se však středisko od střediska liší, tabulku prosím neber jako závazný předpis, ale spíš jako příklad a inspiraci.

PŘÍKLAD ROZDĚLENÍ VÝCHOVNÉ AGENDY MEZI VEDOUCÍHO STŘEDISKA A VÝCHOVNÉHO ZPRAVODAJE

Vedoucí střediska	Výchovný zpravodaj
<p>Sestavuje funkční tým vedení střediska, včetně zpravodajů pro jednotlivé oblasti. Zodpovídá za kvalitu výchovy ve středisku (včetně podřízených jednotek), k tomu si jmenuje vhodné spolupracovníky.</p>	
<p>Jmenuje vůdce oddílů, kteří se snaží naplňovat hodnoty obsažené ve slibu a zákonu, rozumí jejich významu a důležitosti pro výchovu a aktivně s nimi pracují v činnosti oddílů.</p>	<p>Podporuje vůdce i mladší činovníky v jejich osobním růstu, skautském vzdělávání a získávání kvalifikací.</p>
<p>Zajišťuje efektivitu týmu vedení střediska, jeho soudržnost a plynulou obnovu. Respektuje zásady práce s dobrovolníky, kontroluje činnost vedoucích oddílů a zpravodajů (výchovných i jiných).</p>	<p>Podporuje vůdce oddílů v hledání a začleňování spolupracovníků, postupném předávání odpovědnosti.</p>
<p>Ve spolupráci s výchovným zpravodajem zajišťuje sestavení plánu činnosti střediska, včetně výchovných cílů.</p>	<p>Mapuje fungování střediska a oddílů. Navrhuje výchovné cíle střediska, včetně vazeb mezi jednotlivými oddíly (příprava a přechod členů, apod.)</p>
	<p>Podporuje oddíly v sebehodnocení, přípravě plánů činnosti a jejich návaznosti na střediskový plán (pokud existuje).</p>

Vedoucí střediska	Výchovný zpravodaj
<p>Konzultuje s výchovným zpravodajem výchovné otázky, sleduje naplňování výchovných cílů, podporuje výchovného zpravodaje v jeho činnosti.</p>	<p>Realizuje výchovné části střediskových rad, semináře či vzdělávání oddílových vedoucích, zajišťuje naplňování výchovných cílů střediska.</p>
<p>Zajišťuje kontinuitu vedení oddílů (ví, kdy který vedoucí plánuje předat oddíl, má přehled o možných nástupcích a jejich přípravě).</p>	<p>Setkává se s vedením oddílů, pomáhá jim řešit výchovné otázky, pomáhá jim rozvíjet skautskou výchovnou metodu v činnosti. Podporuje využívání skautské výchovné metody na střediskových akcích.</p>
<p>Podporuje systematické uchopení roverské činnosti na středisku, které uspokojí jak potřeby oddílů k vedení, tak potřeby roverů k samostatné činnosti. Cíle roverské výchovy ukotvuje ve střediskovém plánu.</p>	<p>Usiluje o rovnováhu mezi službou roverů u oddílů (spoluvedení) a jejich prostorem pro samostatnou roverskou činnost.</p>
<p>Podílí se na přípravě střediskových akcí, navštěvuje tábory oddílů.</p>	<p>Navštěvuje tábory a vybrané akce oddílů, poskytuje vedení konstruktivní zpětnou vazbu na jejich činnost.</p>
<p>Podporuje (výchovné) zpravodaje v jejich dalším rozvoji a vzdělávání (např. finanční podpora účasti na vzdělávacích akcích).</p>	<p>Sleduje novinky v oblasti výchovy, informace předává do oddílů.</p>

ZMAPOVÁNÍ STŘEDISKA

„Vyber si jen to nejdůležitější,“ doporučujeme v předchozí kapitole. No jo, ale co to je? Začni zmapováním současné situace a potřeb střediska. Odkryješ silné a slabé stránky střediska a ujasníš si, kam zaměřit svou energii. Nepodceň tuhle přípravnou fázi – to, jak se své role na začátku ujmeš, kolik energie věnuješ počátečním diskuzím s vůdci oddílů, navazování kontaktů a porozumění problémům střediska, může zásadně ovlivnit tvé další působení. Lidé kolem tebe ocení snahu pochopit situaci a zorientovat se.

Jak na to? **Sejdi se s vedoucím střediska, vůdci oddílů a střediskovou radou**, udělej si obrázek o tom, co dělají, a zjisti jejich očekávání od výchovného zpravodaje. K dobrému poznání oddílů pomůže zúčastnit se některé z jejich akcí – třeba jen schůzky, jednodenní výpravy či oddílové rady. Nabídneš-li současně zajímavé obohacení programu, pomůže to nastavit vztah spolupráce a podpory (dej si pozor, aby návštěva nepůsobila jako kontrola). Tvůj čas je ale omezen – neměj proto pocit, že je třeba se běžně účastnit akcí všech oddílů. Hlídej si rozsah svého působení. Může např. pomoci předem si vytyčit, kolik hodin měsíčně můžeš do činnosti výchovného zpravodaje investovat, a pak si rozplánovat pro každý měsíc priority.

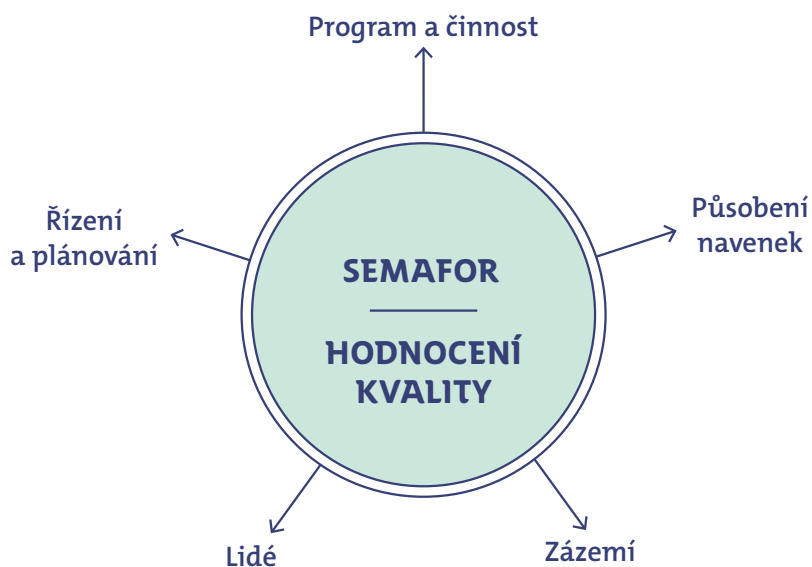
K důkladnému zhodnocení stavu střediska pomůže [Hodnocení kvality střediska](#). Oddíly mohou využít buď [Hodnocení kvality](#), nebo [Semafor](#). Pokud ses s těmito nástroji doposud neseťkal nebo s nimi tvé středisko nemá zkušenosti, využij některé z nabízených tipů.

SEBEHODNOCENÍ ODDÍLŮ

 [Nástroje sebehodnocení](#) (*Hodnocení kvality a Semafor*) jsou vhodným prostředkem k rozpoznání silných a slabých stránek celého střediska, jednotlivých oddílů či táborů. Sebehodnocení pomůže určit priority k dalšímu rozvoji, pomáhá strukturovat diskuzi a zabezpečí,

aby se na nic nezapomnělo. Semafor a Hodnocení kvality jsou alternativy – oddíl pracuje s nástrojem dle vlastní preference. Případně lze jeden rok využít Semafor a další pak Hodnocení kvality – každý nástroj přináší trochu jiné výstupy.

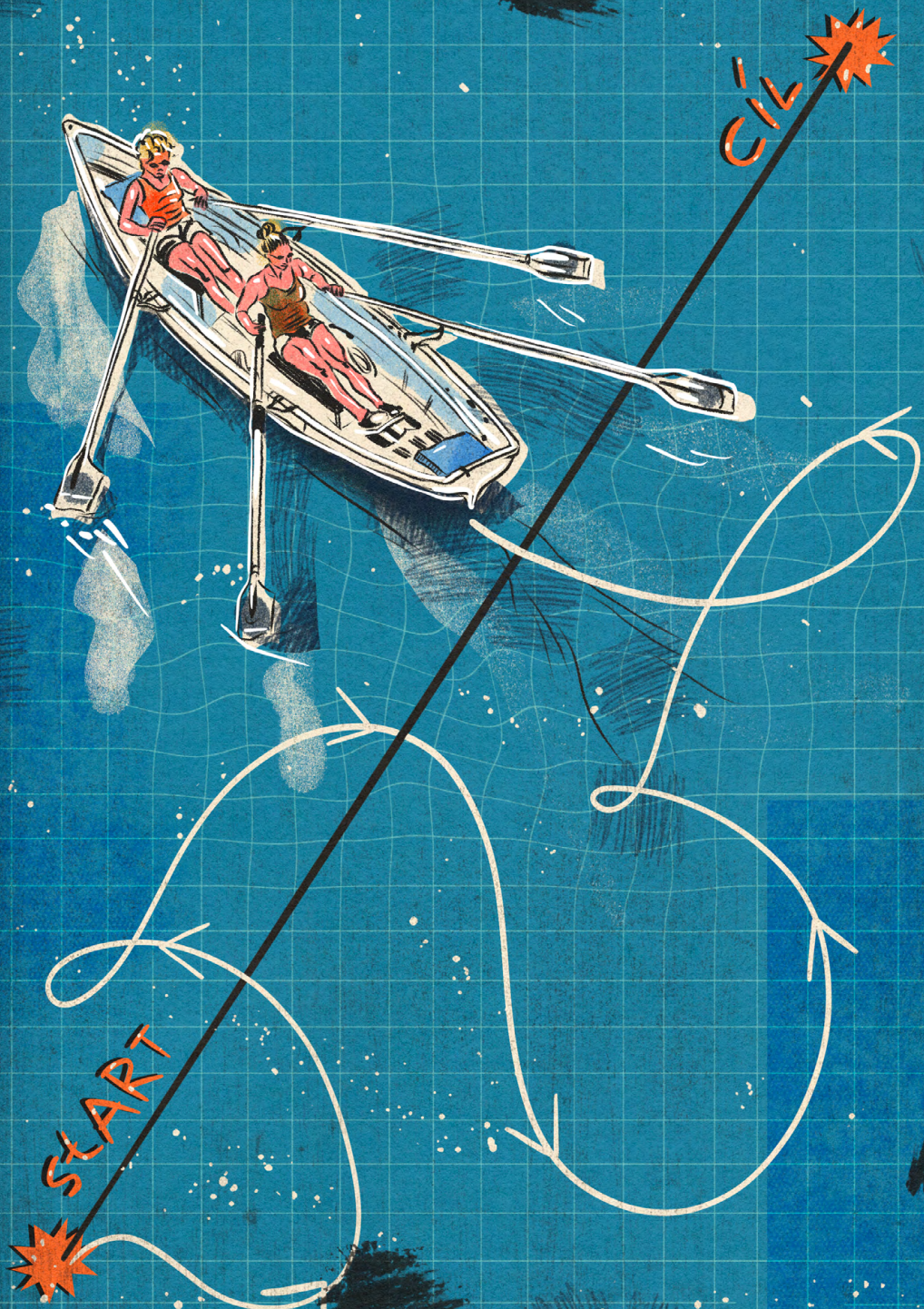
**OBA NÁSTROJE PRACUJÍ SE SADAMI OTÁZEK
SESKUPENÝCH DO PĚTI OBLASTÍ:**

Vedení oddílu či řízení střediska může být velmi náročné. Když jdeme z akce do akce, příprava schůzek a výprav střídá přípravu tábora a tu hned zase příprava dalšího skautského roku, snadno nás zavalí urgentní nároky běžného provozu. Můžeme tak ztratit ze zřetele poslání skautské výchovy – všestranný rozvoj osobnosti s využitím skautské výchovné metody. Jak se generace vedení střídají, replikují přístupy předchůdců včetně chyb a nedostatků. Tak se například v době kritického nedostatku členů spojí oddíly do jednoho, za několik let však členové přibudou, oddíl nabobtná, a jeho vedení ani nenapadne jej zase rozdělit, protože „odjakživa byli všichni dohromady“ a nikdy nepoznali výhody menšího oddílu. Jako veslař, který neúnavně vesluje bez ohledu na větry a bouře, které jej odklánějí z původního kurzu – až najednou zjistí, že doplul někam úplně jinam. Proto **je třeba jednou za čas přestat veslovat, rozhlédnout se po obzoru a nabrat kurz tím správným směrem.** K tomu slouží nástroje sebehodnocení. Konfrontují vedení s otázkami, které jim pomohou upravit kurz vedení oddílu či střediska směrem k našemu poslání a skautské výchovné metodě.

JAK PRACOVAT S NÁSTROJI SEBEHODNOCENÍ:

- 1. Otázky v Semaforu podněcují diskusi** a nastolují potřebná témata. Lze je snadno vytisknout a kamkoliv přinést, diskuze tak může probíhat třeba během tábora či na horské chatě. Výstupem jsou priority pro oddílovou radu, které lze zaznamenat např. na připravený plakát v podobě semaforu (co chcete začít dělat nově nebo jinak, co se vám osvědčilo a chcete dále rozvíjet, a čeho se chcete vyvarovat). Na diskusi navazuje inspirační brožura s užitečnými články, videi a literaturou.
- 2. Hodnocení kvality začíná** individuálním hodnocením ve skautISu, kdy členové oddílové rady samostatně odpovídají na otázky ve stejných pěti oblastech, ale odpovědi vybírají z předem definovaných úrovní. **Hodnocení kvality tedy nabízí měřítko ke srovnání.** Systém pak vyhodnotí shodu jednotlivých odpovědí a označí otázky, kde se odpovědi rozcházejí a kde účastníci spatřují slabiny a silné stránky. Následuje společná diskuze, díky předchozímu vyhodnocení zacílená na oblasti, kterým je třeba se věnovat. Tento mechanismus je férovější vůči všem účastníkům hodnocení – v otevřené diskusi Semaforu někteří nemusejí mít chuť oponovat, ale v samostatném hodnocení se každá odpověď projeví. Výstupem Hodnocení kvality jsou konkrétní doporučení k vylepšení oddílu. Podrobný návod k práci s Hodnocením kvality najdeš na napoveda.skaut.cz.
- 3. Oba nástroje (Semafor i Hodnocení kvality) jsou k dispozici také pro tábory.** Hodnocení kvality je navíc k dispozici pro jednotky všech úrovní (od družiny až po Náčelnictvo) a pro řadu akcí (včetně rádcovských,

čekatelských či vůdcovských kurzů). Hodnocení kvality tak lze provádět také např. na středisku, okrese či kraji a lze je použít při plánování rádcovského kurzu.

4. Výsledky sebehodnocení oddílu pro tebe mohou být zajímavým odrazovým můstkem k nasměrování další podpory. Motivuj své oddíly k využívání těchto nástrojů, případně jim pomoz setkání k sebehodnocení připravit. Role moderátora u takové diskuze může být oddílům prospěšná a pro tebe bude ideální příležitostí k poznání členů oddílové rady. V diskuzi se často projeví, kdo v oddílové radě udává tón, kdo má u ostatních autoritu a potřebné charisma, kdo má kreativní nápady, kdo je naopak kritik a skeptik. Projeví se, jakou týmovou roli kdo zastává a jak je tým sehraný. Také můžeš v případě potřeby dovysvětlit dotazník a pomoci s objektivním posouzením situace v oddíle. Sebehodnocení doporučujeme provádět pravidelně, každý rok nebo ob rok. Lze střídavě využívat Hodnocení kvality a Semafor. Sebehodnocení se také vyplatí dělat při střídání vedení oddílu či střediska.

5. Oba nástroje lze použít nejen k hodnocení, ale také k plánování. Při přípravě akce či na začátku skautského roku mohou být užitečným vodítkem, na co všechno nezapomenout.

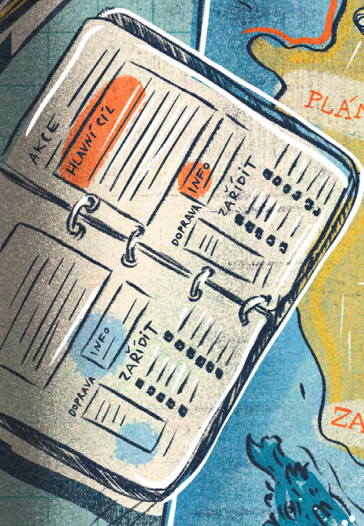
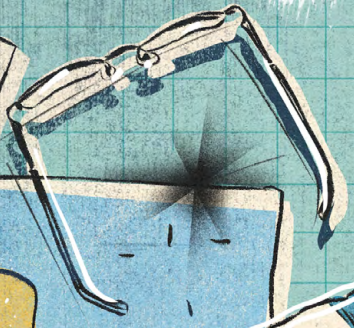
JAK PODPOŘIT ODDÍLY V PRÁCI SE SEMAFOREM ČI HODNOCENÍM KVALITY:

- Semafor i Hodnocení kvality si pročti a vyber několik otázek, které mohou oddíly nejvíce posunout. Připrav pak oddílům „ochutnávku“, díky které si vedení oddílů vyzkouší, jaký má pro ně sebehodnocení smysl a co jim může přinést.

- Pomoz oddílovým týmům připravit se na první hodnocení (seznámení se s vybraným nástrojem, příprava společné diskuze a její vedení, práce s výstupy, plánování další činnosti).
- Plán nejdříve předjednej jednotlivě s některými členy oddílové či střediskové rady – je snazší přesvědčit jednotlivce, než celou skupinu.
- Srozumitelně a otevřeně ukaž přínosy sebehodnocení i nároky na jeho provedení.
- Porad se s okolními oddíly, jak se sebehodnocením začínaly a jak je provádějí. Pozvi někoho z nich k vám na středisko (praktická ukázka vydá za tisíc slov).
- Zkus sebehodnocení trochu okořenit, třeba hezkým místem, netradičním občerstvením či drobnou odměnou (třeba ve formě společného zážitku, který bude po diskuzi následovat).
- Pokud jste zvyklí pracovat s nějakou formou pobídek, můžete se společně dohodnout, že dokončené sebehodnocení přinese oddílu nějakou výhodu (ať už symbolickou, nebo materiální). V takovém případě je třeba pohlídat, aby tato výhoda nebyla nijak závislá na výsledku hodnocení, ale čistě na včasném dokončení hodnocení, bez ohledu na to, co o oddílu ukáže.
- Domluv se se zájemci o sebehodnocení oddílu, tábora či střediska na okrese a pozvi si někoho z ústředí v rámci [Vzdělávání na klíč](#) – vznikne i prostor pro sdílení vašich zkušeností a nápadů.
- Pokud je v nástrojích sebehodnocení něco nejasného či potřebuješ podporu, obrať se na kvalita@skaut.cz.

PLÁNOVÁNÍ & ŘÍZENÍ

PROGRAM & ČINNOST

PŮSOBNÉ NA VĚK

ZÁZEMÍ

LIDÉ

Tip na motivační akci:

Udělej hru/večer/víkend, kdy si oddíly projdou svou historií od vzniku až po dnešek. Společně přizvěte pamětníky, použijte fotky, videa, zápisy z kronik, největší úspěchy a nejvýznačnější momenty. Pamětníci mohou například zařadit hru, kterou kdysi s oddílem hrávali, či písničku, kterou zpívali. Smyslem je ukázat, že oddíl ušel kus cesty, proměňoval se a stále je tady. Tehdy nástroje sebehodnocení nebyly a nějak to šlo, ale teď je máme a oddíly je mohou využít, aby si na otázky „kde teď stojíme“ a „kam směřujeme“ snáz odpověděly. Součástí může být také poděkování členkám a členům oddílové rady za jejich celoroční práci.

MAPOVÁNÍ — KROK ZA KROKEM

1. Setkej se s vedením střediska

Možné zdroje k přípravě:

- Promysli si, co všechno víš a nevíš a co potřebuješ vědět (počet členů střediska, počet členů oddílů, jak probíhají střediskové schůze, jaké střediskové akce v minulém roce proběhly, jaké vzdělávací akce se konají na střediskové/okresní úrovni, apod.)
- Zjisti základní informace z webu střediska, skautISu a registračních dat, závěrečných zpráv, výsledků sebehodnocení či zápisů z klíčových porad (např. plánovací porada na začátku roku či hodnotící porada na jeho konci).
- Čím lépe se připravíš, tím efektivnější setkání bude a tím jistější si budeš sám sebou.

Setkání:

- Proberte, jak středisko funguje především v oblasti výchovy a vzdělávání.
- Inspiruj se Otázkami na vedoucího střediska (ke stažení na skaut.cz/psv/otazky-I), doplň si je podle potřeby.

2. Setkej se s vedením oddílů

Možné zdroje k přípravě:

- Prohlédni si webové stránky oddílu, facebook a oddílovou kroniku.
- Prostuduj si plán činnosti oddílu.
- Seznam se s výstupy hodnocení kvality či semaforu (pokud jsou dostupné).
- Promysli si, co všechno už o oddílu víš.
- Zajdi se podívat na oddílovou/družinovou schůzku (pokud to tvé časové možnosti umožňují).

Setkání:

- Proberte, jak oddíl funguje v oblasti výchovy a vzdělávání.
- Inspiruj se Otázkami na vedoucího oddílu (ke stažení na skaut.cz/psv/otazky-II), doplň si je podle uvážení.
- Setkání by mohlo být vhodné pro celou oddílovou radu.

3. Zamysli se

- Jaké jsou momentální potřeby střediska?
- Co jednotlivé oddíly po stránce výchovy nejvíce postrádají? Jaká jsou jejich slabá místa?
- Na kterou skupinu (rádci, vůdci oddílů, roveři) je třeba se nyní zaměřit?
- Jaká témata jsou tvou osobní silnou stránkou a zároveň rezonují s potřebami střediska?

4. Určete a sepište výchovné cíle

- O svých zjištěních a závěrech informuj střediskovou radu a proberte, zda jsou vaše představy v souladu.
- Výchovné cíle sestavte se střediskovou radou, nejlépe na jeden rok, aby stále odpovídaly aktuálním potřebám.
- Zhodnoť, jestli výchovné cíle odpovídají tvé odbornosti. Pokud ne, najdi si spolupracovníky/externí odborníky.

BUDOVÁNÍ DŮVĚRY

Důvěru budujeme dlouho, ale ztratit ji můžeme ve vteřině. Proto je potřeba o ni aktivně pečovat.

Pokud není ve středisku role výchovného zpravodaje ukotvena, mohou být vedoucí oddílů rezervovaní a obávat se, že jim chce někdo zasahovat do nastavení jejich oddílu, kontrolovat je či omezovat. Proto je třeba citlivě budovat důvěru, aby měli o spolupráci vůbec zájem. **Úkolem výchovného zpravodaje není kontrolovat, hodnotit a zasahovat, ale naslouchat, podporovat a rozvíjet.** Presentuj svou činnost jako nabídku, která může pomoci, opři se o své úspěchy (pomůžeš „nejbližšímu“ z oddílů, zprávu o tvém přínosu šíří dál). Vůdce do ničeho nenuť a respektuj, že o svém oddílu rozhodují především oni.

„Jako výchovná zpravodajka jsem se s jedním oddílem při prvním setkání a povídání o oddíle dostala na téma komunikace s rodiči. Nabyla jsem dojmu, že vedoucí nejdou správným směrem a začala jsem jim vysvětlovat, co a jak změnit a proč. Měla jsem pocit, že jim to může významně pomoci s problémem, který řeší. Po setkání se ale ukázalo, že jsem nejspíš přestřelila, o další spolupráci se mnou už holky neprojevíly zájem. Pozdě mi došlo, že jsem do toho vstoupila příliš rychle a snad i příliš mnoho. Mým úkolem bylo primárně poslouchat, a ne hned nabízet řešení a „správné“ odpovědi. Úmysl byl dobrý, zvolená cesta evidentně špatná.“

Barbora Tichavová (Rozárka)

KROKY K ZÍSKÁNÍ DŮVĚRY VEDOUCÍCH ODDÍLŮ

- 1. Představte roli výchovného zpravodaje na středisku.**
S vedoucími střediska se dohodněte, s čím předstoupíte před střediskovou radu, jak svou roli vysvětlíte ostatním (můžete se inspirovat [Popisem činnosti – viz *Výchovná zpravodajové*](#)). Oficiální jmenování do funkce zajistí, že nebudeš brán jako „samozvaný šéfík“. Stojí-li ti za zády vedoucí střediska, který má respekt a podporu oddílů, vedoucí oddílů tě snáze přijmou.

„V první řadě musíme dát dost najevo, že tu jsme pro ně. Já jsem za vedoucími oddílů šla s myšlenkou, že mě mrzí, že tu pro mě nikdo nebyl, když jsem vedla. Teď to chci změnit a ulehčit jim práci sdílením problémů, radostí a vzájemnou podporou.“

Marie Pekárková (Šmako)

2. **Setkej se s vedením oddílů a snaž se pochopit jejich potřeby.** Nenabízej hned rady nebo řešení, nejprve jen **poznávej vedoucí oddílů a jejich oddíly** – čím víc budeš vedoucím rozumět a pochopíš jejich motivace, tím větší důvěru si vytvoříte. Každý oddíl a jeho vedoucí je unikát, **respektuj** jejich specifika, **naslouchej** jejich problémům a **důvěřuj** schopnostem vedoucího. Pokud ucítí, že ty důvěřuješ jemu, bude spíše i on důvěřovat tobě. Vše, co děláš, dělej v dialogu s ostatními.

„V začátku jsem si v roli výchovného zpravodaje dal hodně záležet na tom, abych poznal jednotlivé oddíly. Porozuměl jsem tak a pochopil, co oddíly řeší v jejich specifiku a různorodosti – proč některé věci dělají jinak než ostatní. Teprve potom jsem se jim snažil nabídnout pomoc nebo radu. Jakmile to člověk začne dělat obráceně, je to odsouzeno k zániku.“

Vojta Prokeš

Jak na „naslouchací“ rozhovor?

- Ptej se a poslouchej, neprezentuj svou představu.
- Otázky formuluj jako otevřené (nelze na ně odpovědět „ano“ nebo „ne“) a nenávodné (otázkou nepředjímáš konkrétní odpověď, ale otevíráš prostor).
- Povzbuzuj k rozvíjení odpovědi, doptávej se na podrobnosti.
- Neskákej druhému do řeči, nech ho domluvit.
- Věnuj druhému plnou pozornost, dívej se mu do očí, dávej najevo zájem.
- Vlastními slovy shrnuj, co bylo řečeno – tím si ověříš, že jsi informace pochopil správně, a předejdeš nedorozuměním.
- Vnímej řeč těla (gesta, výrazy) tvého partnera v diskuzi – kouká se už na hodinky? Možná je čas diskuzi ukončit a vrátit se k ní později.

Správné naslouchání můžeš trénovat při jakémkoliv rozhovoru. Zkus si také všímat, jestli umí naslouchat lidé kolem tebe – je to skvělý trénink!

- 3. Důvěřuj ostatním, zajímej se o ně.** Když věříš ostatním a jejich schopnostem, mohou i oni důvěřovat tobě. Zajímej se v první řadě o vedoucí jako o lidi, až pak se ptej na jejich výsledky při vedení oddílu. Zeptej se mezi řečí na chodbě klubovny, jak se jim daří – jak dopadlo zkuškové období, co právě čtou či na jakém koncertě byli o víkendu. Zajímej se o jejich oddíl – jak dopadla víkendová výprava, jestli se zlepšila docházka členů apod. Na střediskových radách

pravidelně informuj nejen o svých aktivitách, ale pochval oddíly za vydařenou akci, oceňuj a motivuj k další činnosti.

TIP: Pamatovat si o všech vedoucích, kde jsou na škole, kdy je čekají přijímačky, jaký obor studují, v jaké rodinné situaci jsou či která zvířátka chovají, může být náročné. Zapisuj si proto tyto poznatky do deníku či telefonu, před setkáním si pak můžeš osvěžit paměť a vedoucí moc potěší, když se zeptáš na něco osobního.

- 4. Pomoz vedoucím pojmenovat, co jim funguje.** Zaměřte se na silné stránky oddílu a společně hledejte příčiny úspěchu. Vedoucímu to pomůže v dalším rozvoji – pozná, co může rozvíjet a na čem dál stavět. Ostatním vedoucím a oddílům to zobrazí vzorce úspěšného jednání (víme, kudy se vydat, pokud chceme takového úspěchu také dosáhnout). Díky uvědomění, že se toho spousta daří, získají chuť do další práce a snáze budou překonávat těžkosti.
- 5. Přiveď vedoucího k zamyšlení** – pokládej i obtížnější otázky, které provokují k zamyšlení. Neboj se jako příklad uvádět vlastní chyby ve vedení – jdeš se svou kůží na trh a současně ukazuješ, že dělat chyby je normální. Proberte, co v oddíle nefunguje dobře, zda v minulosti narazili na obtížný výchovný problém, u kterého by ocenili radu odborníka apod. Dej si ale pozor na to, že se pohybuješ na tenkém ledě a váš rozhovor by se neměl týkat pouze toho, co se v oddíle nedaří. Vedoucí nemá mít pocit, že je „na koberečku“. S vedoucím si o jeho oddíle

takhle komplexně možná již dlouho nikdo nepovídal a jistě ocení tvou chuť naslouchat, zamýšlet se s ním a sdílet své pocity (to vedoucí často uvnitř vlastní oddílové rady nemohou).

6. Stanovte si termín, kdy se budete **pravidelně potkávat**, ideálně i s dalšími vůdci. Snáze se otevřou, když vidí, že podobné věci řeší všichni. Společná diskuze a návrhy řešení od ostatních pak často mohou být užitečnou inspirací. Je dobré, když mají setkání pro vůdce i další přínos (např. vyřeší mezioddílové akce, přesuny členů mezi věkovými kategoriemi, nebo si třeba jen užijí akci jen pro sebe a dobře se nají).
7. **Dodržuj své sliby.** Pokud vedoucímu oddílu něco slíbíš, splň to. V případě, že z nějakého důvodu nejsi schopen svůj slib dodržet, vždy vysvětli, proč se tak stalo, ale nevyhýbej se zodpovědnosti, ani nepředpokládej, že na to druhá strana snad zapoměla. Neslibuj nespílitelné.
8. **Žádej** na své aktivity **zpětnou vazbu**, vyzývej ostatní k hodnocení své vlastní činnosti – když ostatní uvidí tvou otevřenost, snadněji se sami otevřou tobě a budou ochotněji přijímat zpětnou vazbu na činnost svých oddílů.
9. **Buď flexibilní** – reaguj na aktuální potřeby a problémy oddílů.
10. **Cti autoritu vedení.** Pokud se bavíš přímo s chlapci a děvčaty z oddílu, dej pozor, abys nepodkopal autoritu jejich vedení. Pokud v takovém rozhovoru identifikuješ nedostatky, řeš je přímo s vedením, nikoliv se členy oddílu.

CO VÝCHOVNÝ ZPRAVODAJ POTŘEBUJE PRO SVOU PRÁCI

OTVÍREJ SI DVEŘE K ODDÍLŮM

VýZ potřebuje mít možnost zjistit, co se v oddílech děje, musí je vidět žít na výpravách a táborech, musí mít nastavenou jasnou komunikační linku s každým oddílem ve středisku. Vedoucí oddílů zase potřebují výchovného znát a mít možnost ho přímo kontaktovat a poradit se s ním. Vztah VýZ k oddílům je vztahem mentorským, daný oddíl zná z vlastní zkušenosti a zároveň má přehled o praxi jiných oddílů, měl by dokázat tohle vhodně propojovat. Jak dveře otevírat?

Nabídní svou pomoc i mladším – vysvětli svoji roli (např. rozhovorem v oddílovém časopisu či na vašem oddílovém facebooku, nejlépe i s fotkou). Nabídní konkrétní možnosti pomoci, např. pomoc s přihlašování na kurzy. Interními kanály šíř nabídky motivačních, vzdělávacích či jen odpočinkových akcí.

Návštěvy na tábore, ideálně přes noc – přivez s sebou nějakou hru, program pro vedení či aktivitu z oddílu, kde jsi byl na návštěvě minule (s vedením tábora ale konzultuj, zda na to bude prostor – nebourej nečekaně jejich plány). Na táboře uvidíš oddíl v jeho normálním fungování, členové oddílu tě uvidí už od mala a spojí si tě s nějakým zážitkem. Vedení s tebou má čas pořádně promluvit, večer jdi na radu – uvidíš, jak kdo přemýšlí, kdo je aktivní a kdo spíše poslouchá, zažiješ každodennost oddílu. Svým postojem a chováním dávej najevo, že tam nejsi „na okrasu a opečovávání“ – neočekávej, že vedoucí všeho nechají a budou se ti věnovat. Někomu se osvědčilo jezdit ve dvou, vedoucí pak nemají pocit, že se vám neustále musí věnovat. Současně však hrozí, že se dvojice bude věnovat především sama sobě a méně vnímat oddíl, za kterým na tábor přijela.

Michal Šimek

Dlouhodobě děláme „střediskovou bodovačku“ – vždy přijdeme s nějakou aktivitou, do které se může zapojit celý oddíl, a oddíly pak mezi sebou na dálku soutěží. Poslední roky vozíme i nějaký další program – většinou duchovní nebo vzdělávací – podle potřeb oddílů (zatím nejčastěji pro vedení nebo skauty). Domlouváme se dopředu s každým oddílem, co by jim vyhovovalo nebo se ozvou oni sami, co potřebují.

Účast na střediskových, okresních či krajských akcích, ač to je časově náročné. Je třeba, aby Výž byl vidět, ostatní s ním mohli mluvit, vidět, kdo z vedení jezdí na akce a je aktivní. Do těchto akcí je třeba se zapojovat – s vedoucími pak máš společné zážitky, což prolamuje ledy. Snáze se na tebe budou obracet, snáze ti budou důvěřovat, když tě zažili jako platného člena týmu, viděli tě připravovat a vést programy. Vedoucí se pak méně bojí hlásit do různých týmů, protože tam alespoň někoho znají. Současně je třeba si pohlídat, kolik akcí reálně zvládneš. Může pomoci, když si na začátku roku rozvrhneš, kolika (a nejlépe rovnou kterých) skautských akcí se zúčastníš – a tento rozvrh bude v souladu s tvou rodinou, zaměstnáním, sportovními kluby či dalšími závazky, které v životě máš.

Výž jako instruktor rádcovského kurzu nebo Žirafy – pro rádce je velmi důležitá inspirace mimo bublinu vlastního oddílu. Pomůžeš jim vidět skauting novými očima a vytvoříš si vztahy s těmi, kdo se pravděpodobně dostanou do vůdcovských pozic. Na společný zážitek se pak snadno navazuje. Dřívější rádci tě budou znát, budou mít na co navazovat, nebude pro ně problém tě oslovit, vědí, v jakých tématech jsi silný. I kdybys za pár let už nebyl výchovným zpravodajem, budou alespoň vědět, že taková funkce existuje a k čemu je dobrá.

Občasná kafe s vůdci a jinými činovníky – dát si čas na pokec jen ve dvou je důležité, vzniká tak vztah i mimo skautské akce, poznání na jiné úrovni. Neodtrháváš toho člověka někde na akci z kolektivu, máš čas diskutovat i víc koncepční věci, ten druhý se má taky víc času zeptat na to, co ho zajímá a chce vědět.

Přítomnost na sítích a dostupnost, včetně platform, kde mladší členové komunikují (Instagram, Tik Tok). Díky tomu se mohou snadno a přirozeně ozvat, průběžně vidíš, co se děje v těch oddílech a kolektivech, vidíš, kdo s kým chodí do školy a na výlety, kde mají mezioddílové vazby. Požádej o přizvání do uzavřených skupin, vysvětli v souvislosti s tím svou roli.

Mít co nabídnout – je třeba mít dobré faktické znalosti a přehled, kontakty, umět poradit nebo je zorientovat („*Jak funguje sněm?*“, „*Je tenhle kurz dobrý?*“, „*Jedu na tento kurz, znáš tam někoho?*“, „*Chceme na výpravu do hor – znáš někoho, kdo tam má klubovnu?*“). Když máš co nabídnout, budou se chtít ptát.

Vlastní vzdělávání a růst – pracuj dál na sobě, rozvíjej se v oblastech souvisejících se skautskou výchovou. Díky tomu můžeš přinášet nové podněty, neustále inspirovat, obohacovat ostatní, pomáhat jim dívat se na věci jinou perspektivou. Čti skautské časopisy, jezdi na setkání, účastni se online seminářů, vyhledávej příležitosti k růstu i mimo skautský svět.

ZAJISTI SI PODPORU STŘEDISKA

Výz je zásadní hlas ve středisku – buď zřetelný a jasný hlas ve výchovných a programových věcech, buď iniciativní a přinášej vlastní podněty. Bez možnosti nastolovat agendu se výchovná činnost dělá těžko. Tvá iniciativa by však měla být podložena dobrým porozuměním skautské výchovné metodě a zkušenostmi s vedením oddílu.

„U nás je výchovný na pozici v podstatě rovnocenné s vůdcem střediska (a bylo to tak vždycky, co já pamatuji, nejsem to jen já). Středisko je postavené na principu, že výchova je to hlavní, výchovný má přinášet zásadní podněty a posouvat středisko dál v programově-výchovných věcech.“

Michal Šimek (Dukát)

Dle Organizačního řádu výchovného zpravodaje jmenuje vedoucí střediska. Výž tak není automaticky členem střediskové rady, měl by se však přesto pravidelně účastnit s hlasem poradním. Často v Metodice odkazujeme na „výchovná okénka“ na střediskových radách – ta předpokládají osobní účast výchovného zpravodaje.

Hledej shodu s vedením střediska – abyste si neházeli klacky pod nohy, ale vzájemně se podporovali, je třeba vytvořit výchovným tématům dostatek prostoru. Současně jsou však důležité i provozní či finanční věci. Mohou pomoci schůzky s vedením střediska, na kterých si ujasníte priority.

Buduj si všeobecnou podporu ve středisku. Začíná už samotným ustanovením do funkce. Dle organizačního řádu zpravodaje jmenuje vedoucí střediska se souhlasem rady. Domluvu na obsazení pozice Výž může vhodnou formou podpořit střediskový sněm, což může posílit jeho legitimitu a usnadnit jeho přijetí. To je však třeba dále budovat a rozvíjet poctivou mravenčí prací – viz všechny předchozí body.

VEDENÍ STŘEDISKA TI V MNOHA Z NICH MŮŽE POMOCI:

- Po zmapování střediska či jeho sebehodnocení společně zhodnotíte výchovnou činnost a stanovíte výchovné cíle pro další rok. Ty pak představíte ostatním členům střediskové rady (pokud se na jejich vzniku přímo nepodíleli).
- Vedení střediska podporuje pravidelné výchovné části střediskových rad, aktivně podporuje činnost VýZ u oddílů.
- Středisko podporuje vzdělávání a rozvoj činovníků (např. finančním příspěvkem či vzájemným vykrytím na tábore).

VZTAH VÝCHOVNÉHO ZPRAVODAJE S VEDOUcíMI ODDíLŮ

Jelikož každý oddíl i každý vedoucí je jiný, potřebují individuální přístup. Výchovný zpravodaj by tudíž měl umět na sebe vzít různé role a přizpůsobovat je aktuální osobě a situaci. Někomu může být mentorem či blízkým průvodcem, jinému jen „vrbou“, dalšímu inspiřátorem. Někdy stačí jen pozorovat a chytře se ptát, jinde je třeba přinášet vlastní nápady. Všem rolím je společné, že **výchovný zpravodaj nemá rozhodovací či řídící pravomoc – ta zůstává na vedoucích oddílů**. Může doporučovat, inspiřovat a nabízet, ale také má respektovat odpovědnost vedoucích oddílů a jejich oddílových rad za jednotlivé oddíly. Více se o rolích výchovného zpravodaje dočteš v článku [Na každého vedoucího je třeba se naladit](#)⁵.

Oddíly mohou být **rezistentní ke změnám** – i přes všechny dobře míněné rady se nemusejí chtít nebo umět posouvat. Někdy může pomoci inspirace zvenčí (např. setkání s jiným oddílem, který funguje jinak). Nebo zapůsobit na jinou část vedení oddílu (rovery, rádce), která může vyvinout tlak zespoda (pokud oddíl funguje na základě rovnocenného partnerství). Nedoporučujeme však usilovat o změnu mocensky – např. přes vedení střediska. Pouze v případě, že

se děje něco za hranou skautských hodnot, je třeba na to upozornit a jasně to pojmenovat. Pokud si s tím oddíl neporadí sám, má zasáhnout vedení střediska. VýZ nenese sám přímou odpovědnost za řešení těchto situací, nemá je však přehlížet.

Výchovný zpravodaj má být nositelem smyslu a dlouhodobého směru všeho výchovného snažení na středisku. Vedoucí oddílů mohou být zavaleni běžnou oddílovou činností – od schůzky k výpravě a zase ke schůzce. Vedoucí střediska může být zavalen administrativou a provozem. Výchovný zpravodaj je ten, kdo vidí za horizont jednotlivých skautských roků a příštího tábora, kdo všem činovníkům pomáhá zacílit jejich úsilí ke společnému poslání skautské výchovy. Má mít prostor přemýšlet, jestli jednotlivé akce přispívají k všestrannému rozvoji charakteru a předávání co nejvíce odpovědnosti co nejvíce členům, jestli jsou v činnosti dostatečně zastoupeny všechny prvky skautské výchovné metody. Má „nadoddílový nadhled“, přemýšlí o návaznostech a synergiích mezi jednotlivými oddíly na středisku. Např. usiluje o to, aby vlčácká činnost nevykrádala skautský program, ale vhodně připravovala vlčata na vstup do skautského věku.

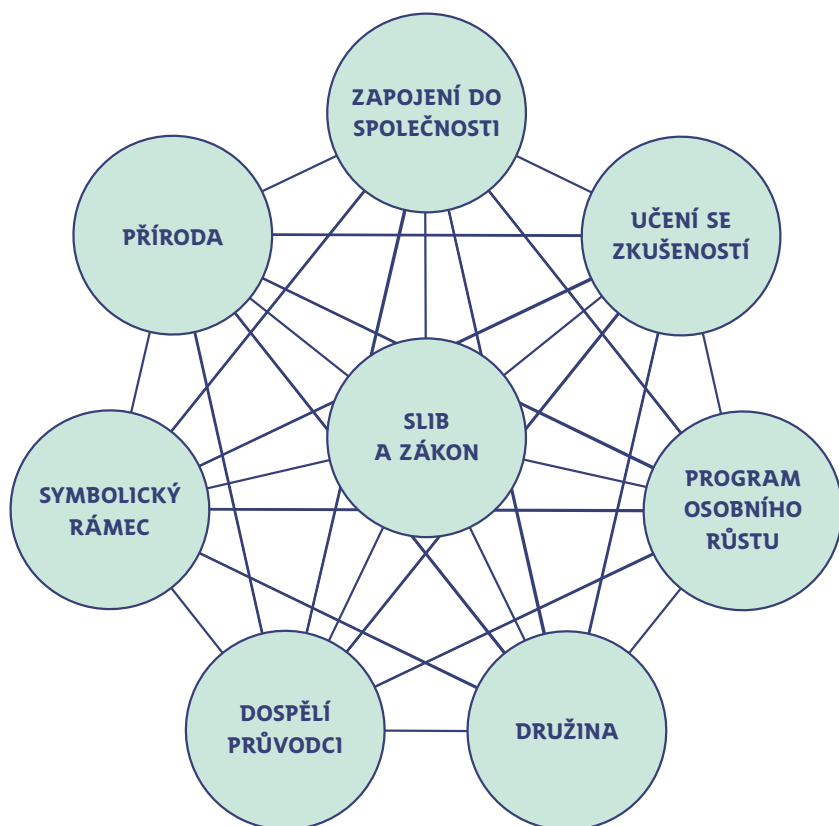

SKAUTSKÁ VÝCHOVA V ODDÍLECH

PRÁCE SE SKAUTSKOU VÝCHOVNOU METODOU

Podporovat používání všech prvků skautské výchovné metody (SVM) v oddílech je hlavním úkolem výchovných zpravodajek. Vedoucím je třeba SVM neustále připomínat – z praxe mnoha oddílů se vytrácí, některé prvky oslabují nebo zcela zanikají. Předpokládáme, že SVM znáš a jejím prvkům dobře rozumíš. Pokud si své znalosti potřebuješ oživit, prostuduj sekci Křížovatky [Skautská výchovná metoda](#). V této Metodice SVM nevysvětlujeme (až na pár výjimek), ale zaměřujeme se na to, jak s ní jako výchovná zpravodajka můžeš pracovat. U každého prvku nabízíme nástroje k rozpoznání, zda je prvek v činnosti oddílu dostatečně zastoupen, a nabízíme tipy, jak pomoci oddílovým radám tento prvek posílit. Nejsou to postupné kroky, které

je třeba všechny projít, ale soubor nápadů, ze kterých si vybereš jen pár, případně tě inspirují k úplně jiné formě podpory. K rozpoznání, zda oddíly s daným prvkem SVM pracují, můžeš také využít sadu chytrých otázek ve [🌿 Vybraných výchovných otázkách](#), příloze této Metodiky na Skautské křižovatce.

TIP: Potřebují tvé oddíly restart skautské výchovné metody? Uspořádej **speciální výjezd pro oddílové rady!**

1. **Pátek večer** = aktivita k poznání SVM (šifry, bojovky, přiřazování významů k jednotlivým prvkům, historický exkurz nebo frontální výklad)
2. **Sobotní snídane** = müsli, každá přísada představuje jeden prvek SVM (např. vločky = slib a zákon; mléko = družina) – každý si namíchá podle toho, jak v oddíle s daným prvkem pracují. V rámci jedné oddílové rady si porovnají, jestli mají snídani namíchanou stejně. A zároveň si uvědomí, že když něco chybí, tak to zkrátka není ono.
3. **Sobotní výlet** = po cestě probíráme s každou oddílovou radou, co jim v oddíle ze SVM chybí a jak to příp. mohou posílit.
4. **Večerní představení výsledků** = oddílové rady si nasdílejí své nápady, jak jednotlivé prvky SVM ve svém oddíle posílit.
5. **Nedělní plánování** = oddílové rady si načrtnou konkrétní kroky, kterými rozvinou používání SVM ve svém oddíle. Kroky mají časové určení a zodpovědnou osobu, výsledný soupis si oddíl pověsí do klubovny.

Nesejdete se na společný víkend? Zařaď do programu střediskové rady bod, kdy se budete pravidelně věnovat jednomu z prvků SVM. Za jeden skautský rok ji postupně projdete celou.

1. Slib a zákon

Pracuje oddíl se slibem a zákonem průběžně, nejen při přípravě na slib? Sleduj chování a jednání členů oddílu napříč generacemi. Pokud skautské ideály přijali, žijí podle nich. Obrázkem dobrého oddílu jsou jeho aktivní i bývalí činovníci – oni svým vzorem ovlivňují chování členů oddílu. Navštívíš-li nějakou akci oddílu, sleduj, zda poznávají skautský slib a zákon, mluv o nich, vysvětluj je. Ptej se členů oddílu, zda slib, zákon, heslo a denní příkaz znají a rozumí mu. Jestli se snaží podle nich žít, jaký dobrý skutek dnes vykonali, který bod naposledy porušili. Vedoucích se ptej, jak připravují nováčky ke slibu, kdy a jak naposledy pracovali se slibem a zákonem na schůzce či výpravě. Pokud se členové oddílu setkávají se slibem a zákonem pouze na táboře, nebo jen před jeho vlastním skládáním a pak už vůbec, není to dostačující. Ptej se vedoucích, v čem jsou sami vzorem členům oddílu a kde selhávají.

NÁPADY, JAK ZAČLENIT SLIB A ZÁKON DO ODDÍLOVÉ KAŽDODENNOSTI:

- Pomoz oddílům nastavit systematickou přípravu nováčků ke slibu, která zahrnuje poznání a porozumění skautskému slibu, zákonu, heslu i příkazu. Zdůrazni, že slib má být svobodným rozhodnutím (bez tlaku vedoucího, dalších členů, okolností).
- Nabídní inspiraci ke slibovým rituálům. Nenuť oddíly měnit dlouhotrvající tradice, ale pomoz jim dívat se na rituály čerstvými očima. Například – skautské sliby jsme vždy skládali u poradní skály, jenže v roce 1922 byla poradní skála romantickým místem nad městem, dnes je to zarostlý svah mezi garážemi. Není na čase to místo změnit?

- Uspořádej výměnu zkušeností na programy ke slibu a zákonu a ke skautským principům, které oddíly používají v průběhu roku, a pokračujte diskuzí o různých přístupech, jejich výhodách a nevýhodách. Se skautskými hodnotami je třeba pracovat na schůzkách a výpravách průběžně.
- Nabídní vlastní náměty na duchovní programy – táborovou poustevnickou stezku s otázkami k zamyšlení či výběr příběhů k táborovému ohni podněcující diskuzi o hodnotových dilematech.
- Podpoř družinový systém v oddílech. Zatímco družiny mají samostatnou činnost, má vedoucí prostor sledovat chování jednotlivých členů a dobře tak poznávat slabé i silné stránky jejich osobnosti, kterou tak může citlivě formovat.
- Skvělé náměty najdeš v sekci Práce se slibem a zákonem ve [Vybraných výchovných otázkách](#).
- Nabídní vedoucím účast na duchovně zaměřených kurzech a seminářích. Pokud nevíš, jak je najít, obrať se na Koordinátora výchovných zpravodajů (podporavychovy@skaut.cz) nebo vzdělávací odbor (vzdelavani@skaut.cz).

2. Učení se zkušeností

NEDEĽAJÍ KLUCI A HOLKY VĚCI JENOM JAKO?

Sleduj, kdo na výpravách a táborech vaří, kdo staví stavby, kdo uklízí klubovnu po schůzce, kdo všechno se podílí na přípravě programu. Sáhnu si členové na práci, mají prostor pro získání vlastních zkušeností a hledání vlastních cest? Není pro ně vše pečlivě připravené, zabalené v atraktivním symbolickém rámci, ale bez možnosti si praktické dovednosti vyzkoušet a osvojit? Ptej se členů oddílu, co se jim nedávno podařilo, co pokazili a co se díky tomu naučili. S oddílovými radami diskutuj, zda aktivně vytvářejí členům prostor pro získávání praktických zkušeností a následnou reflexi. Kdo jim balí batoh, kdo staví stan či přístřešek na spaní, kdo hledá místa na výpravy a dopravní spoje, kdo plánuje a nakupuje jídlo? Kdo přichází s nápady na aktivity a hry?

TIPY, JAK POMOCI ODDÍLOVÝM RADÁM ZAPOJIT HOLKY A KLUKY DO ČINNOSTI:

- Podívej se s vedoucími oddílů na Špalkovo [Zamyšlení o hravosti ve skautingu](#)⁶ a diskutujte, jak to je u vás.
- S vedoucími oddílů pojmenujte oddílové činnosti, které by chlapci a děvčata mohli zvládnout sami, ale nemají k tomu prostor. Pomoz jim vymyslet plán, jak je do těchto aktivit zapojit (mohou potřebovat výcvik, mohou jim „překážet“ příliš aktivní roveři, mohou potřebovat více důvěry od svého vedení).
- Zahrajte si s oddíly asociační hru – pojmenujte běžné táborové práce (např. řezání dřeva, vaření, mytí nádobí, hlídka) a nechte každého, ať řekne první slovo, které ho k dané

- situaci napadne. Z asociací pak vyberte slova, která v sobě nesou emoci (např. nuda, pruda, strach), a doptávejte se, proč dané činnosti tyto emoce vyvolávají. Pro vedení oddílu to může být užitečné zrcadlo, jak jejich členové vnímají práci.
- Stala se chyba (např. spálila služba oběd, zaspala hlídka, rádce nepřišel na schůzku, člen družiny nepřipravil slíbenou aktivitu)? Přiveď oddílovou radu k zamyšlení, jak s těmito situacemi pracovala – zda si „hříšníci“ odnesli ponaučení, co příště udělat jinak, a zůstává jim chuť do další činnosti.
  - Projděte s oddílem připravenou celotáborovou či celoroční hru a zaměřte se na to, jaké konkrétní aktivity v jejím rámci členové vykonávají. Rozvíjejí u nich užitečné dovednosti (např. rozdělání ohně, výroba ptačích budek), nebo jsou aktivity samoúčelné (mnohokrát opakované hledání lístečků po lese či nošení vody z řeky do škopku a zpátky)?
  - Pomoz oddílům pracovat se stezkami, odborkami, světýlky a vlčky. Jsou postavené prakticky, při jejich plnění si děvčata a chlapci vyzkouší celou řadu nových dovedností.
  - Pomoz oddílům nastavovat správné výzvy na výpravy a tábory. Pokud skautky běžně vaří na ohni, ať zkusí uvařit na sněhu. Zvládají-li samostatný pochod po určené trase, udělejte jim výsadek s mapou. Pokud už se s mapou snadno najdou, ať to zkusí bez ní.
  - Reflexe daných činností je neméně důležitá jako činnost samotná. Když už kluci a holky získávají zkušenosti, mají možnost se z nich i učit? Při přípravě Závodu vlčat a světlušek či Svojsíkova závodu dbej na to, aby hlídky obdržely kvalitní zpětnou vazbu z každého stanoviště. Organizátoři mohou např. dospělým doprovodům připravit dotazník, který jim pomůže strukturovaně a srozumitelně zhodnotit výkon hlídky.

3. Družina

PŘEDÁVÁ ODDÍL CO NEJVÍCE ČLENŮM CO MOŽNÁ NEJVÍCE ODPOVĚDNOSTI?

Družinový systém⁷ je ve věkové kategorii skautek a skautů základem uspořádání oddílů. Družiny mají mít samostatnou činnost pod vedením rádkyně nebo rádce, kteří jsou vrstevníky ostatních členů družiny. Všechny členky k fungování své družiny aktivně přispívají. Když potřebuje nováček s něčím poradit, jde za rádkyní, nikoliv za vedoucí. Ptej se vedení oddílů, zda fungují družinovky samostatně bez vedení rovery či dospělými, zda mají družiny samostatné jednodenní výpravy. Zjišťuj, jaký je poměr samostatných družinových a společných oddílových akcí. Jsou na oddílových radách přítomny rádkyně a podílejí se na společných rozhodnutích? Pokud oddílovou radu tvoří velký počet starších rangers či roverů, není v ní místo pro rovnocenné zapojení rádkyň či rádců. Rozvíjí oddíl své rádkyně systematicky a praktickou činností? Někdy může být část oddílové rady věnovaná hram a rozvojovým aktivitám, které rádkyně mohou přenášet do činnosti svých družin. Jindy jsou rádkyně členkami tzv. rádcovské družiny (družina složená z rádkyň a podrádkyň, vedená např. oddílovou rádkyní, se samostatnou činností). O přípravu rádkyň se má starat především oddíl, nemá se odbýt vysláním na rádcovský kurz. Ten může být prvním krokem do širšího skautského společenství a zdrojem inspirace mimo bublinu domovského oddílu. Zpravidla však trvá krátce (jakkoliv intenzivně) a je spíše „nakopnutím“, než systematickým a dlouhodobým rozvojem.

V jiných věkových kategoriích (světlušky a vlčata, benjamínci, R&R) nelze družinový systém plnohodnotně uplatnit, lze však pracovat s některými jeho prvky. Zejména u světlušek a vlčat je dobré zavést šestkový systém⁸ v čele se šestnicemi a šestníky – přestože mají spíše

formální roli a nejsou zodpovědní za činnost družiny, všichni členové se učí, že někdy je dobré poslouchat někoho, kdo je stejně starý nebo jen o malinko starší, než oni sami. Ve věkově smíšených oddílech lze šestkový a družinový systém kombinovat: např. rádkyně družin skautek jsou členkami oddílové rady stejně jako pomocnice u světlušek z řad rangers. Všechny dohromady pak mohou tvořit rádcovskou družinu. U benjamínků se můžeš inspirovat tipy v Metodice pro práci s benjamínky (viz [Vedu benjamínky](#)). Různé podoby uspořádání roverských společenství nabízí Roverská metodika (viz [Vedu rovery a rangers](#)). **Tipy, které uvádíme dále, se týkají družin skautek a skautů;** jiným věkovým kategoriím je třeba si je přizpůsobit.

JAK POMOCI ODDÍLŮM PŘEDÁVAT ZODPOVĚDNOST DRUŽINÁM A RÁDCŮM:

- K dobrému fungování družinového systému je třeba přizpůsobit nastavení celého oddílu. Potřebné změny mohou být rozsáhlé a hluboké a aby se do nich oddíl opravdu chtěl pustit, musí dobře rozumět podstatě a přínosům samostatných družin. Investuj čas do vzdělávání celých oddílových rad – nejlépe na společném [Workshopu k družinovému systému](#)⁹.
- Máte-li na středisku několik malých oddílů, které mají jen hrstku skautů a skautek, pak je možná čas dát oddíly dohromady (a současně se pokusit zachovat to nejlepší z jejich tradic). A naopak, pokud oddíl nabobtnal, má třeba přes 50 členů a družiny větší než 10 členů, které vedou roveři a rangers, pak je na čase oddíl rozdělit.
- Pokud u vás na středisku družinový systém není tradicí a nikdo z vedení jej nezažil, domluv společnou akci s oddílem v okolí, kde družinový systém funguje. Vidět na vlastní oči, že to jde a co to přináší, může být silně motivační.

- Nastartování družinového systému či posílení samostatnosti družin může být běh na dlouhou trať. Připrav na to oddíly a rozumně si rozvrhněte plán s dílčími cíli. Nebuďte zklamaní, že vše nefunguje okamžitě.
- Pomoz oddílům získat více členů – nedostatek členů k naplnění více samostatných družin bývá často bariérou, která vedoucí od družinového systému odrazuje. Na Křižovatce najdeš [🌸 návod, jak uspořádat efektivní nábor](#) a [🌸 tipy na náborové akce](#).
- Zprostředkuj diskuzi o podobě družinového systému v jednotlivých oddílech, potřebných návaznostech a synergiích. Například pokud máte samostatné oddíly skautů a vlčat, je třeba se domluvit na fungování šestek u vlčat a způsobu přijímání nováčků do družin. Naopak pokud máte oddíly věkově smíšené, mohou se součástí rádcovské družiny stát i mauglí či vedoucí šestek od vlčat.
- Pomoz s přípravou rádců. Můžeš zorganizovat setkání pro rádce ze všech oddílů (viz [🌸 Vybrané výchovné otázky](#) – Jak připravit dobrý rádcovský kurz). Nezapomínej však na to, že těžištěm rádcovské přípravy má být rádcovská družina a oddílová rada daného oddílu. Rádcovský kurz je spíše bonusem.
- Na družinový systém nestačí připravit jen rádkyně a rádce. Musí ho chápat všichni, každý člen družiny musí být natolik vospělý a zodpovědný, aby rádce respektoval a vůdce mohl družině důvěřovat v samostatné činnosti. Pomáhej proto vedení oddílů předávat více odpovědnosti samostatným družinám.
- Pokud oddíly nově zavádějí samostatnou družinovou činnost pod vedením rádců, pohlídej, aby změnu komunikovali s rodiči. Odkaz vedení na [🌸 Právní odpovědnost vedoucí/ho](#)

při vedení družiny rádcem nebo rádkyní, ptej se, jak změnu rodičům vysvětlí a jak zajistí jejich souhlas (nejvhodnější je k tomu svolat setkání s rodiči).

- Připrav mezidružinové závody napříč oddíly – takový malý střediskový Svojsíkův závod. Tematicky vyjdi z výchovných cílů jednotlivých oddílů a jejich ročních plánů, nebo z kompetencí skautské výchovy či stezek¹⁰. Účastnit se mohou pouze družiny, které reálně fungují v průběhu skautského roku.
- Navrhni středisku, zda může třeba jednou do roka nabídnout rádkyním a rádcům nějakou náročnější či netradiční akci. Třeba přechod hor, zimní lyže, společný bazén či filmový večer.

4. Symbolický rámeček

PROŽÍVAJÍ KLUCI A HOLKY DOBRODRUŽNÉ PŘÍBĚHY?

Jak v oddíle zahajují hry, jak zní první věta? „U potoka jsou schované žluté lístky, rychle jich co nejvíc posbírejte, máte na to 10 minut,“ nebo „Po únavném putování drsným severem vaše prospektorská výprava konečně dorazila ke zlatonosnému potoku. Teď už záleží jen na vaší bystrosti a obratnosti, kolik zlata v podobě žlutých lístečků dokážete ukořistit. Ale pozor – praskají ledy, za 10 minut se zvedne voda a veškeré zlato zaplaví.“

Všiměj si, jak oddíl pracuje se symbolikou svého názvu, názvů družin. Mají k nim navázané tradice a rituály? Znají vlčata příběhy z Knihi džunglí, světlušky Kouzelnou lucernu, nebo pracují s vlastním příběhem? Je tato symbolika viditelná v klubovně, je členům oddílu srozumitelná? Jak na táboře probíhá vztyčování a spuštění státní

vlajky? Je z kluků a holek cítit úcta a porozumění, že státní vlajka není tříbarevná látka ve tvaru obdélníku, ale předmět, který přímo nese odkaz naší tisícileté státnosti a všech, kdo se o ni zasloužili?

Ptej se chlapců a děvčat z oddílu, zda vědí, proč si podávají levou ruku. Co symbolizují prsty vztyčené ve skautském pozdravu, co jim připomíná hlava vlka, trojlístek nebo skautská lilie. Co vyjadřuje jméno a znak jejich oddílu, jak rozumí svému pokřiku. Pokud na tyto otázky neznají odpověď ani rádci, zná ji vedení oddílu? (Pokud se ptáš přímo děvčat a chlapců z oddílu, pozor, ať tím nepodkopeš autoritu jejich vedení). Skautská symbolika je sama o sobě hluboká, nadměrné využívání různých symbolických rámců ji může přebít a udusit. Zkrátka všeho s mírou. Zjišťuj proto, zda oddíl nevyužívá symbolické rámce samoučelně, zda nezařazuje aktivity jen pro naplnění symbolického rámce, ale bez hlubšího smyslu.

JAK ODDÍLOVOU RADU PODPOŘIT:

- **Jdi příkladem** – pracuj se symbolikou i v krátkých vzdělávacích programech, které s vedoucími realizuješ.
- **Uspořádej kvízovou soutěž v porozumění skautským a státním symbolům** – každý oddíl či jeho oddílová rada vyplní kvíz společně, na příští střediskové radě udělej vyhodnocení. Skauting je prodchnut symbolikou prakticky všude – od podání ruky až po každou krojovou součást, pokud ji dobře známe, můžeme ji využívat v oddílech. Blízká je nám také symbolika woodcrafterská, mnohé oddíly ji hojně využívají.
- S oddíly zkuste vymyslet, které symboly by šlo prakticky prožít. Například šátek dostávali rytíři při pasování jako symbol služby. Můžete tedy šátek předávat ve chvíli, kdy nováček vykoná dobrý čin, třeba spolu se svou družinou.

- Pracují oddíly se svou symbolikou viditelně v prostorách klubovny? Pokud ne, popostrčte je k tomu. Výborné nápady najdeš například v knize **Sedmička** Miloše Zapletala.
- Na střediskové výměně zkušeností vytvoř prostor pro sdílení zkušeností se symbolickými rámci. Jaké dlouhodobé etapové hry (celoroční i celotáborové) mají oddíly vyzkoušené? Co nadchlo jejich členy/členky? Co je naopak příliš nevtáhlo do děje?
- Sama připravuj smysluplné symbolické rámce pro střediskové akce či rádcovské kurzy. Pomoci ti může například populární příběh či film.

5. Příroda

„Květiny a rostliny všech druhů, pupeny a kůra; zvířata, jejich zvyky a druhy. Pak hvězdy na nebi, jejich pevné místo a určený vesmírný pohyb poskytují počáteční pojem o nekonečnu a o nesmírné síle Stvořitele, v němž člověk tak málo znamená. To všechno působí na zvědavost a pozorovací schopnosti chlapců, kteří takto přímo poznávají v tomto světě plném divů dílo rukou Božích. Postačí jen, když se najde někdo, kdo je k tomu bude vést.“

Robert Baden-Powell

♥ VYVÁŽENÁ VÝCHOVA ♥

sliba & zákon

Učení se zkušeností

symbolický rámeček

Družina

Příroda

Zapojení do společnosti

Program osobního růstu

Dospělí průvodci

ŽIJÍ ODDÍLY V PŘÍRODĚ A PŘÍRODOU?

Učí se oddíly v běžné činnosti přírodu poznávat a chránit? V oddílových plánech si všiměj výchovných cílů, geografických cílů výprav, délky tábora, hledej akce zaměřené na poznání či ochranu přírody. Zjišťuj, jak při plánování tábora zohledňují ekologickou stopu svého táboření. Zeptej se chlapců a děvčat na výpravě, zda rozeznají jedlovou větvičku od smrkové či které kvetoucí rostliny dovedou na jaře pojmenovat. Ptej se oddílových rad, jaké výchovné cíle se u nich vážou k poznávání a ochraně přírody, na kterých akcích je budou realizovat.

4 ROZMĚRY FUNGOVÁNÍ ODDÍLU V PŘÍRODĚ

1. **Neškodíme.** Příroda je to nejlepší prostředí pro naše aktivity. Umíme tábořit – i v dešti postavíme stan či rozděláme oheň. Myjeme se v potoce, chodíme na puťáky, jsme při tom šetrní k okolnímu životu. Přírodě neškodíme, ale ani se ji nesnažíme aktivně poznávat či chránit.
2. **Poznáváme.** Chlapci a děvčata se učí poznávat byliny, stromy, hmyz i zvířata. Učí se porozumět vztahům mezi nimi – že kopřiva sice žahá, ale také poskytuje potravu babočce kopřivové, která je přece krásná. Na okousané šiše poznají, zda se jí živil strakapoud nebo veverka, poznají bukové větve a vědí, proč jsou nejlepší na topení v tee-pee. Uvědomují si, že jsme toho všeho součástí a mají příležitost prožívat úžas ze zázraků zrození či nekonečnosti vesmíru.
3. **Chráníme.** Přírodu nejen poznáváme, ale také aktivně chráníme. Nejen nárazově (občas uspořádáme akci na ochranu přírody – např. se zapojíme do [Uklidíme Česko](#)¹¹), ale průběžně (odpadky sbíráme na každé výpravě, provádíme aktivity z karet [Směs pro les](#)¹², apod.).

Oddíl je patronem¹³ chráněné oblasti či má navázanou spolupráci s místním ochranářským spolkem.

4. **My jsme příroda.** Příroda pro nás není něco externího, kam chodíme na výlet a zase se z ní vracíme. Jsme její součástí, utváříme ji stejně, jako ona utváří nás. Reflektujeme vztah k přírodě nejen v programu, ale i v osobních rozhovorech uvnitř vedení i se členy oddílu. Tematizujeme např. zdravý životní styl v souvislosti se vztahem k přírodě a přirozenosti. Sepětí s přírodou se viditelně projevuje v životě oddílu (v klubovně najdeme výzdobu z přírodnin, na táboře vaříme čaj z okolních bylin, apod.)

NÁPADY, JAK DOSTAT ODDÍLY DO PŘÍRODY A PŘÍRODU DO ODDÍLŮ:

- Pomoz oddílům posílit prvek přírody v jejich oddílových plánech. Navrhni jim, ať poznávání či ochranu přírody zařadí do svých výchovných cílů a promítnou je v programu jednotlivých výprav a schůzek, nebo do cílených akcí.
- Aby vedoucí mohli znalosti o přírodě předávat, sami ji potřebují dobře znát. Zjišťuj, ve kterých oblastech se cítí nejistě (poznávání bylin, stromů, souhvězdí?) a vytvářej vzdělávací příležitosti. Může to být procházka s odborníkem před střediskovou radou, nebo třeba rychlá poznávačka s kartičkami jarních květin na začátku porady.
- Využívá-li oddíl pravidelně nějaké území (např. zahradu klubovny, blízký les, louku), může se podílet na jeho údržbě (něco zasadit, zalévat, pozorovat, ostříhat, okopat). Inspirujte se například Školními lesy¹⁴. Nezapomeňte se dohodnout s majiteli příslušných pozemků.

- Na střediskovou akci či setkání rádců, které sama organizuješ, zařaď aktivity k poznávání a prožívání přírody. Například výrobu land-artu z barevného podzimního listí, delší pozorování mraveniště nebo průzkum divokého úseku potoka.
- Uspořádej výměnu zkušeností či brainstorming na otázku „Jak zajistit ekologický provoz tábora?“ Společně hledejte cesty ke zmenšení táborové ekologické stopy. Inspirujte se [Příručkou udržitelných skautských akcí](#)¹⁵.
- Po dohodě s vedením oddílů zprostředkuj kontakt na místní ochránářský spolek, lesníka či myslivce, který může chlapce a děvčata učit poznávat stopy, vysvětlit jim zásady ochrany divoké zvěře v zimě nebo je přímo zapojit do nějaké práce, třeba sázení stromků.
- Nabídní oddílům účast na některém z [ekologických programů Skautského institutu](#)¹⁶ (např. patronáty).
- Doporuč vedoucím oddílů metodiku [Příroda kolem nás](#)¹⁷, která nabízí spoustu inspirace. Rozsáhlou nabídku zdrojů najdeš u [Přírody](#) na Skautské křižovatce.

6. Program osobního růstu

Pracují oddíly se [stezkami](#)¹⁰, [odborkami](#)¹⁸ či jinými výchovnými nástroji? Vědí holky a kluci, co se mohou ve skautu naučit, znají své příležitosti k růstu? Těší se na zjišťování nových znalostí a dovedností? Ptejte se chlapců a děvčat, zda stezku plní, jak často, jak jsou daleko a jak je to baví. Zda si chtějí splnit nějakou odborku – kterou a proč? S rádcí diskutuj, zda využívají stezku či odborky při sestavování programu schůzek. S vedoucími diskutuj, zda stezka pokrývá všechny oblasti osobního rozvoje, které pro své členy považují za důležité. Pokud

stezku nevyužívají, zjišťuj proč. Může to být jen z jejich neznalosti či neporozumění – třeba nevědí, jak s ní pracovat.

JAK PODPOŘIT ODDÍLOVOU RADU VE VYUŽÍVÁNÍ NÁSTROJŮ OSOBNÍHO RŮSTU:

- Oddíly nemusí nutně pracovat s oficiální stezkou – třeba jim přijde složitá nebo mají vlastní, tradiční stezky. Důležité je, aby pracovaly s **nějakou** stezkou (a jako VýZ bys ji měla znát). Stejně tak mohou mít oddíly své vlastní zkoušky zdatnosti či odbornosti. Oficiální odborky, světýlka a vlčci nejsou povinné. Jsou ale připravované a oponované odborníky, vyzkoušené v testovacím provozu, novým vedoucím usnadní jejich použití metodické a podpůrné materiály.
- Pokud oddíl nikdy se stezkou nepracoval, může k ní být skeptický a odmítavý. V takovém případě doporučujeme:
  - ◆ Vytvoř dostatek prostoru k poznání stezek. Díky hlubšímu poznání jednotlivých úkolů oddíly ocení jejich smysl.
  - ◆ Jasně vysvětli, jaké má stezka přínosy a proč je důležitá. Mít popsanou a vizualizovanou cestu, která světlušky či skautky čeká, dává osobnímu růstu strukturu a řád, vzbuzuje motivaci (kdo ví, co ho čeká, může se na to těšit). Zřetelně rozvržená cesta osobního růstu je předpokladem sebevýchovy – další „stezku“ (roverskou, studijní, profesní) si naši členové budou tvořit sami.
  - ◆ Nabídní praktické ukázky, jak stezku plnit. Vyber třeba zajímavou aktivitu z chystamprogram.cz a spolu s oddílovou radou ji realizujte. Když na vlastní kůži zažijí, že stezku lze plnit zábavně a jednoduše, snáze ji přijmou.

- Zorganizuj seminář k představení nástrojů osobního rozvoje. Stezky, odborky, vlčky a světýlka měj na místě k nahlédnutí, nabídni konkrétní příklady, jak lze s nástroji pracovat.
- K podpoře zavádění stezky je možné si také objednat seminář [Skautská stezka – jak na ni?](#) (k dispozici v sekci [Vzdělávání na klíč](#) na Skautské křižovatce).
- Zeptej se na okrese či kraji, které oddíly se stezkou a odborkami pracují. Pozvi jejich vedoucí a rádce k vám, ať vám sami nasdílejí své zkušenosti, v čem jsou pro ně tyto nástroje užitečné.
- Do rozhodnutí, zda se stezkami pracovat či nikoliv, lze zapojit přímo chlapce a děvčata z oddílů. Oni dovedou nejlépe posoudit, zda je pro ně stezka přitažlivá a zda jim úkoly přijdou rozvíjející (ptej se, jestli se díky stezce naučí něco nového a jestli to pro ně bude užitečné).
- Pokud se oficiální stezky neuchytí, zkuste vedení oddílu podpořit v přípravě vlastní oddílové či střediskové stezky. Jejich tvorba může být skvělou příležitostí ke společné diskuzi o smyslu a cílech skautské výchovy.
- Pomoz oddílům najít odborníky, kteří mohou být garanty různých odborek. Mohou pomoci třeba rodiče vašich členů, dřívější vedoucí či podporovatelé střediska.
- Skautské odborky mohou plnit i roveři nebo dospělí. Vezmi to jako výzvu a navrhní na středisku, že se do toho pustíte! Zájemce si vybere jednu odborku a osloví někoho z ostatních činovníků střediska, aby mu dělal garanta. Ještě lepší je dvojice lidí se stejnou odborkou – garantovat si mohou vzájemně. Posílí to vztahy, všichni pochopí princip a snáze to přenesou do oddílů. Udělení odborky u slavnostního táborového ohně může být mladším členům bezeslovným příkladem, že to není jen pro malé děti nebo trapné, ale

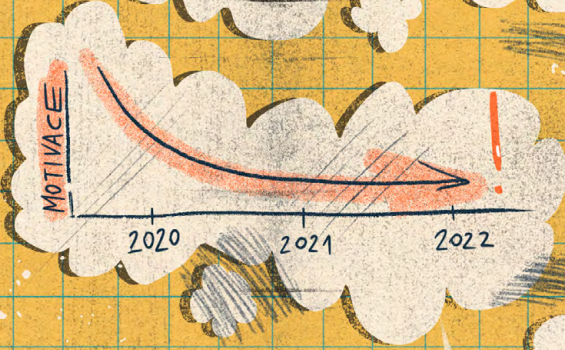
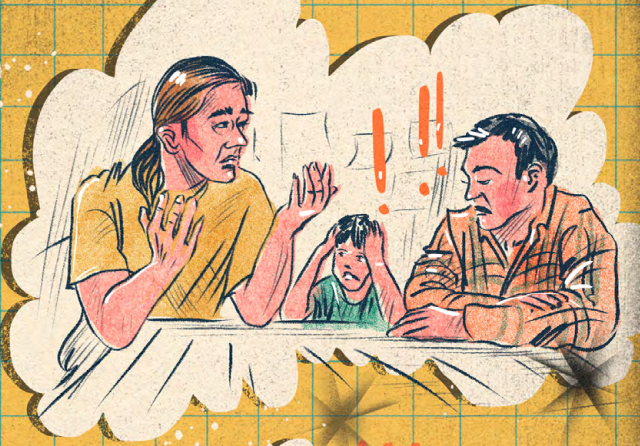
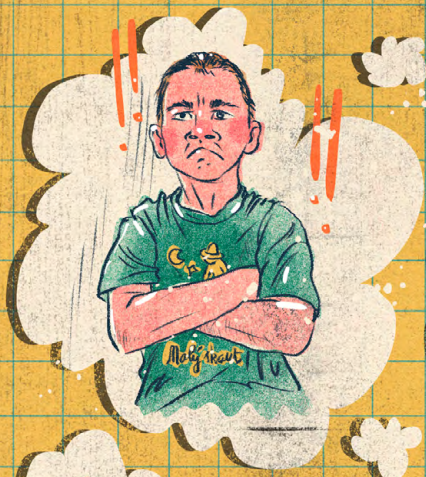
hezké, náročné a respektuhodné. Kdo odborku získal, může pohovořit o tom, co bylo na plnění nejtěžší, co se díky tomu naučil, případně může představit příklady některých úkolů.

- I dospělým má skautská činnost nabízet příležitosti k osobnímu rozvoji. Zastavte se občas s vedením nad otázkou, v čem by se chtěl kdo posunout – můžete si např. prostřídat role či funkce a vzájemně se podpořit. Nabídní vedoucím skautský [mentoring](#) či [koučink](#).
- Nabídní okresu nebo kraji, že společně uspořádáte Svovíkův závod nebo Závod vlčat a světlušek. Tato zkušenost může všechny hodně posunout.

7. Dospělí průvodci

Umějí být vedoucí oddílů průvodci, nebo jsou spíše učitelé, trenéři, či dokonce velitelé? Lze to vypožorovat na jakékoliv akci oddílu či na schůzce oddílové rady, kde se setkávají dospělí činovníci s rádci a rovery. Všímej si detailů – zdravení, podání ruky, vzájemné oslovení. „Dovolí“ si rádci nesouhlasit a vyjadřují svobodně svůj názor? Kdo rozhoduje? Dostávají rádci vše nadiktováno, nebo vybírají z více možností? Přicházejí s vlastní iniciativou, nebo jen schvalují představy vůdce? Pokud se vedoucí vnímají jako průvodci, pěstují s rádci i běžnými členy **vztah rovnocenného partnerství** – nedávají najevo nadřazené postavení, berou chlapce a děvčata jako své parťáky, se kterými společně vedou oddíl. Ptej se rádců, kdy naposledy přednesli na oddílové radě vlastní nápad a prosadili ho. Kdy naposled dostali kus vlastní zodpovědnosti, nějakou náročnější výzvu, kterou museli (s družinou) samostatně zvládnout, a zda pak s vedením reflektovali, co se podařilo a co mohli vylepšit.

JAK PODPOŘIT VEDOUcí ODDíLŮ

K OSVOJENí ROLE PRŮVODCŮ:

- Jdi příkladem. Pokud sama budeš s ostatními jednat jako s rovnocennými parťáky, včetně rádkyň a rádců, inspiruješ ostatní.
- Zorganizuj seminář týkající se pedagogiky, respektující komunikace a vnitřní motivace. Nastartuj diskuzi o výchově, která pracuje s iniciativou samotných děvčat a chlapců.
- Společně se podívejte na [Špalkovu přednášku o motivaci](#)¹⁹ z XXIX. semináře ELŠ a pak o ní diskutujte.
- Motivuj činovníky k účasti na kvalitních vzdělávacích akcích a pomáhej jim s jejich výběrem (ve spolupráci se zpravodajkou pro vzdělávání).
- Pro rozvoj osobnosti je důležité setkávání napříč generacemi. Vytvářej příležitosti k zapojení starších členů – uspořádej střediskové oslavy, návštěvu na táboře nebo jiné akce. Snaž se, aby vlčata a světlušky znaly své skautské dědečky a babičky, aby skauti a skautky zažili táboření se „starou gardou“. Může k tomu pomoci vytvoření podmínek pro rodinný skauting na vybraných akcích.
- Buď dobrým příkladem v tom, jak mluvíš o jiných generacích skautů a hlavně, jak se k nim chováš.
- Všímej si osobního života činovníků, snaž se je poznávat mimo skautskou činnost. Nastavuj jim zrcadlo skautského slibu a zákona, pomáhej jim v hledání správné cesty. Rádi se napijí, nejdou pro hrubé slovo daleko, jedou v pochybných kšeftech? Má se jim dostat jasného upozornění, že skautský vůdce se stává vzorem celou svou osobností a v každé chvíli svého života, ne pouze od pokřiku do pokřiku. Je samozřejmě třeba vyvážit „výchovné působení“ a důvěru, která vyrůstá z respektu a tolerance. Ale tolerance má

své meze, které jasně stanoví skautský zákon a slib. Řešit vhodnost jednání a chování vedoucích není primárně tvoje zodpovědnost – ta jde za vedením střediska, za tím, kdo je do funkce navrhl a jmenoval, a za oddílem, ze kterého vyrostli. Jsi však součástí střediskové rady, vedoucí oddílů dobře znáš a můžeš tuto otázku otevřít, je-li to třeba. Je potřeba znát i [Kodex jednání dospělých](#)²⁰ a pracovat s ním.

8. Zapojení do společnosti

Je oddíl součástí širšího společenství, nebo funguje „sám pro sebe“?

Spolupracuje s městem, skupinami dobrovolníků, věnuje se aktivitám ke zlepšení svého okolí? Všímej si toho na třech úrovních:

- společenská jednorázová – konkrétní akce prospěšné pro společnost, např. vyčištění studánky v lese, koledování v [Tříkrálové sbírce](#)²¹ či benefiční koncert na podporu uprchlíků
- společná pravidelná – provádí oddíly na výpravách či schůzkách aktivity, které pomáhají zlepšovat okolí? Např. namísto jednorázového vyčištění studánky se můžeme soustavně starat o kus přírody nebo spolu s oddílem zvelebovat okolí klubovny.
- individuální – plní chlapci a děvčata příkaz každodenního dobrého skutku?

Nejviditelnější (a nejsnadněji ověřitelná) bývá první úroveň – to zjistíš z plánu činnosti, z kroniky či roční zprávy oddílu. Ovšem cílem skautské výchovy je propracovat se na třetí, individuální úroveň. Využívají chlapci a děvčata dovednosti, které se při skautské činnosti naučí, ku prospěchu širšího společenství? Míra zapojení má být úměrná

věku – zatímco světlušky a vlčata mohou natírat plot nebo secvičit vystoupení do domova seniorů dle zadání, skautky a skauti už by si měli umět sami takovou aktivitu vybrat, zorganizovat a realizovat s podporou dospělého vedení. Roveři se mohou pouštět do náročnějších projektů.

JAK PODPOŘIT ZAPOJENÍ ODDÍLŮ DO SPOLEČNOSTI:

- Nabídní oddílům a roverským kmenům zapojení do větší obecně prospěšné akce (např. Betlémské světlo, Tříkrálová sbírka, Uklidíme Česko, Společně proti leukémii, Český den proti rakovině).
- Uspořádej schůzku s vedením města, rodiči či s aktivním spolkem v okolí a společně vymyslete, co by obci pomohlo a jakou roli by v tom mohli hrát skauti. Co třeba příměstský tábor, zvelebení okolí klubovny či tábořiště, pomoc v lese, sportovní klání s hochy a děvčaty z blízké obce?
- Nastuduj si [*metodiku Skautského dobrého skutku*](#)²² a společně s vedením oddílů diskutujte, na jaké úrovni participačního žebříčku dovedou oddíly pracovat.
- Navrhni pravidelnou střediskovou akci s rozměrem pomoci společnosti, např. na Den české státnosti, oslavu vzniku republiky, na sv. Jiří nebo ke Dni zamyšlení.
- Na střediskové radě si vyměňte nápady na drobnou pomoc, kterou je možno provést v rámci běžné výpravy.
- Navrhni zařazení prospěšného programu do programu tábora, např. po dohodě s vlastníkem vaší táborové louky, lesním hospodářem v okolních lesích nebo přilehlými obcemi.
- Nastartuj diskuzi, jak reagovat na aktuální výzvy ve společnosti – skautská pomoc v pandemii COVID-19 nebo ukrajinským uprchlíkům jsou příklady účelné a účinné pomoci.

Nejllepší vzdělávací metodou je vlastní příklad, proto dbej na využívaní SVM na akcích, které sama organizuješ. Ať už středisková setkání, mezioddílové klání družin nebo rádcovský kurz – při všech příležitostech se snaž využívat SVM jako celek. Příležitostně se k těmto akcím můžeš vracet a s jejich pomocí demonstrovat, jak SVM využívat.

PLÁN ČINNOSTI ODDÍLU

Oddílový plán určuje směr oddílové činnosti. Je rámcem pro cíle schůzek, výprav i dalších akcí po celý skautský rok, nejlépe s výhledem na tábor. Konkrétní podoba plánu je velmi individuální. Některé oddíly jsou zvyklé pracovat s komplexními sdílenými tabulkami, jiné mají v klubovně velký list papíru, který je při oddílových radách stále na očích.

Jiné oddíly žádné vzletné plány nevytvářejí, a jednoduše se snaží připravit každou akci nejlépe, jak dovedou. Zejména tam, kde se na chodu oddílu výrazně podílejí rádkyně a rádci, nemusí být tým připraven s dlouhodobými plány pracovat. Možná to není ideální, ale nenuťme je do toho. **Plánování je jen nástroj, nikoliv cíl naší činnosti.** Přináší strukturu, zpřehledňuje naše snažení, pomáhá nám systematicky se rozvíjet. Současně však může ubírat na spontaneitě, neformálnosti, emotivnosti. Plánování není „zadarmo“. Může vyžadovat spoustu času, přemýšlení, pozornosti a komunikace. A jestliže oddíl dobře funguje i bez formálních plánů, vůbec nemusí být rozumné se o ně pokoušet – když se to s plánováním přežene, může se skauting proměnit z radostného dobrodružství v rutinní povinnost, nebo dokonce i zdroj stresu. Následující tipy si proto vztáhni k oddílům, které jsou zvyklé plány tvořit a pracovat s nimi. U těch ostatních buď obezřetná, nezaval je vlnou požadavků a spíše je přiveď k zamyšlení, jak konkrétně by jim případné plánování mohlo pomoci.

Konkrétní příklad oddílového plánu a další tipy najdeš na Skautské křižovatce po zadání hesla [plánování výchovy pro skautský rok](#). Níže nabízíme několik tipů, jak oddílový plán vylepšit. Není ale třeba, aby plán všechno splňoval, tipy ber jako nabídku nepovinných možností. **Dobry plán** může být úplně cokoliv, co dané jednotce/člověku vyhovuje a funguje.

DOBRÝ PLÁN

- **Vychází z analýzy** současného stavu a reaguje na silné i slabé stránky oddílu (tedy na výsledky sebehodnocení oddílu). Plán se věnuje všem klíčovým oblastem (programu a činnosti, řízení a plánování, lidem, zázemí a působení navenek). Některé oddíly mohou mít bohatou historii a vnitřní kulturu, která se zrcadlí jak ve fungování oddílu, tak v jeho plánu (např. ve formě tradičních akcí).
- Stanoví [výchovné cíle](#)²³, kterých chce oddíl v následujícím roce dosáhnout. [Cíle jsou konkrétní](#)²⁴, dosažitelné a oddílová rada ví, jak pozná, že je naplnila. Není jich příliš mnoho, ideálně 1 až 3. Cíle jsou všem srozumitelné – rádcí rozumí tomu, jak je zohledňovat v družinové činnosti. Oddílové cíle navazují na výchovné cíle střediska (pokud je máte).
- [Cíle se zrcadlí](#)²⁵ v plánovaných aktivitách – v typu akcí, rámcovém programu, a také v celkovém přístupu k přípravě programu (např. zásada, že na přípravě každé výpravy má mít aktivní podíl někdo z rádců nebo řadových členů oddílu).
- Z plánu je zřejmé, že činnost je založena na [skautské výchovné metodě](#) a používá výchovné nástroje. Obsahuje dostatek výprav do přírody, rozumný poměr družinových a oddílových akcí, činnost může být zabalena do symbolického rámce celoroční hry apod.

- Plán **myslí i na rozvoj vedení a rádců**. Oddíl má nastavený systém, jak rádce pravidelně rozvíjet (třeba praktickou činností v rádcovské družině), nebo má v plánu několik akcí jen pro rádce – které si užijí a zároveň se díky nim někam posunou. Totéž platí i o vedení oddílu (např. účast na rádcovských setkáních, seminářích či jiných vzdělávacích akcích, pořádání výměn zkušeností apod.).
- Plán **obsahuje termíny akcí** nejméně půl roku dopředu, rodiče si je mohou snadno najít na oddílovém webu nebo ve sdíleném kalendáři.
- Plán zahrnuje i **termíny oddílových rad**, nejlépe pravidelné (např. po každé oddílové schůzce či každý první čtvrtek v měsíci).
- *Dílčí odpovědnosti jsou rozděleny*²⁶ mezi jednotlivé členy vedení. Například Včelka má na starosti přípravu výpravy 3. října, Jelen sleduje plnění stezky, Tkanička koordinuje odborky. Každý člen oddílové rady má na realizaci plánu přiměřený podíl, vše neleží na bedrech vůdce.
- Cíle mají své termíny (které ale mohou být jen implicitní, tedy neuvedené, ale zřejmé z kontextu).

Příklad výchovného cíle střediska:

V oddílech skautů a skautek funguje družinový systém.

Dílčí cíle:

- Oddíly mají určené družiny, které mají přiměřený prostor k samostatné činnosti.
- Družiny vedou rádkyně a rádci, kteří jsou vrstevníky členů svých družin.
- Členové družiny aktivně spoluvytvářejí náplň družinové činnosti, nejsou jen pasivními příjemci programu připraveného rádcem či rádkyní.
- Rádkyně a rádci jsou součástí oddílové rady a spolurozhodují o oddílu.
- Oddíl rádkyně a rádce systematicky rozvíjí a podporuje je v jejich roli (např. formou rádcovské družiny).

Kromě toho, co všechno plán obsahuje, je dobré se také soustředit na **proces vzniku** a jeho dalšího života.

MŮŽEME SE NAPŘÍKLAD PTÁT:

- Kdo všechno se podílel na jeho tvorbě? Jak k němu přispěli rádci a podrádci²⁷, jak se promítá do činnosti družin²⁸? Odráží přání a zájmy členů oddílu? Je plán výsledkem demokratického procesu²⁹?
- Byl to proces radostný, zábavný a kreativní? Využíval například brainstormingu³⁰, **myšlenkových map**, **demokratických her** nebo jiných strukturovaných metod?
- Je plán fyzicky dostupný všem členům vedení, mají ho na očích? Mají ho rádci ve svém zápisníku, visí

hlavní cíle (v podobě srozumitelné všem členům) na oddílové nástěnce nebo ve sdíleném online prostoru využívaném oddílovou radou? Má plán zřetelnou časovou kostru (termíny akcí, které všichni znají)?

JAK KONKRÉTNĚ S ODDÍLOVÝMI PLÁNY PRACOVAT?

- Nabídní oddílové radě **konzultaci nad hotovým plánem** – pokud ti ho pošle oddíl předem, je dobré si na setkání připravit konkrétní poznámky a otázky.
- Pokud oddíl svůj plán ještě nemá hotov, nabídní mu několik tipů, jak na to, a dohodni se s ním na termínu, do kterého jej připraví.
- Pokud oddíl plán nikdy netvořil, můžeš ho provést celým procesem – nebudeš tvořit plán za ně, ale **vhodně zvolenými otázkami a moderací** zajistíš, aby byl plán dobře připravený a na jeho tvorbě se podíleli všichni.
- Plány je dobré konzultovat třeba 1x ročně na střediskových radách, v zavedeném středisku lze uspořádat společné setkání, kde si oddíly své plány navzájem představí a pak je komentují.
- Na pravidelných setkáních s vedoucími **připomínej cíle**, které představili na začátku roku. Aktivně se ptej, jestli na ně myslí a zda jich už dosáhli, nebo zda jsou potřeba upravit vzhledem k dané situaci v oddíle.
- Na konci plánovaného období se **k plánu vždy vraťte a zhodnoťte**, nakolik se oddílům podařilo jejich cíle naplnit.

Podpora rozvoje a vzdělávání činníků v oddílech je jedním z klíčových úkolů výchovného zpravodaje. Ve větších střediscích často jmenují i zvláštního zpravodaje pro vzdělávání – zkus se také zamyslet, zda bys pro tuto agendu mohl oslovit možné spolupracovníky.

Rozvoj a vzdělávání činníků plynule navazuje na program osobního růstu – **i po splnění všech stupňů skautské stezky se člověk může dále rozvíjet**, ve skautském prostředí zejména v oblastech souvisejících s vedením, výchovou a organizací. Pro dorůstající činníky mohou být příležitosti k osobnímu růstu jednou z motivací, proč u skautingu setrvávat. Oddíly zase potřebují kvalifikované vedoucí, kteří na sobě pracují a mají co předávat.

Rozvoj a vzdělávání se rozhodně nedějí pouze na skautských kurzech. **Nejvíce se člověk učí samotnou činností**, která musí přinášet adekvátní výzvy v každém věku. V rané dospělosti je vedení oddílu skvělou výzvou k rozvoji celé řady kompetencí. Klíčoví jsou také blízcí

spolupracovníci, jejichž zkušenost skrze osobní setkávání, inspiraci a nápodobu přejímáme. Zacílené vzdělávání (obecně bychom je nazvali formální vzdělávání, ve skautském prostředí skautské kurzy) k celkovému rozvoji přispívá podle některých odhadů pouhou desetinou.

70 %

Žitá zkušenost s vedením oddílu

- co dělám a jak to dělám
- vlastní úspěchy i neúspěchy
- vedená reflexe, zpětná vazba od výchovného zpravodaje či vedoucího střediska

20 %

Spolupráce s ostatními

- vzor zkušenějších vedoucích, nápodoba
- pozorování úspěchů i neúspěchů jiných, přenesená zkušenost
- mentoring, koučink, systematická podpora

10 %

Skautské a jiné kurzy

- lesní kurzy, kvalifikační i nekvalifikační
- semináře, workshopy, vzdělávání na klíč
- účast na víkendových vzdělávacích akcích (Elixír, Helpdesk, Poradní skála aj.)

Velkou část učení, která se děje mimo skautské kurzy, mohou výchovní zpravodajové ve spolupráci s vedením střediska podpořit. V první řadě tím, jaké úkoly a funkce lidem nabízejí, jakou jim dávají průběžnou (detailní, situační, specifickou) zpětnou vazbu a jaké dlouhodobější vyhodnocení spolupráce s nadhledem a přesahem („výroční“ ohlednutí a zhodnocení z ptáčích perspektivy). Rozdělení úkolů a funkcí je věcí vedení střediska, na zpětné vazbě se výchovní zpravodaj bude podílet. Také může pomoci **vytvoření otevřeného prostředí plodné spolupráce**, ve kterém si činovníci „koukají pod ruce“, vzájemně se inspirují, sdílejí své úspěchy, konzultují trable a poskytují si zpětnou vazbu navzájem. S nadsázkou lze říci, že stačí přenést principy *SVM učení se zkušeností, dospělí průvodci a osobní rozvoj* od mladších členů oddílu i na činovníky. Tyto principy jsou popsány výše – proto se jim tu nebudeme dále věnovat.

Přes výše řečené se v této kapitole zaměříme na skautské kurzy. Znalosti a dovednosti na kurzech získané tvoří sice jen malou část rozvoje vedoucích, **skautské kurzy jsou však kvalitní, smysluplné a tvoří nezbytnou část přípravy činovnic a činovníků**. Kurzy nám mohou přinést mnohem více, než jen kvalifikaci. Na seminářích, zážitkových kurzech či workshopech se můžeme setkávat s lidmi, kteří řeší podobné problémy jako my. Získáme informace o nových trendech ve výchově, inspiraci, osobní kontakty a chuť do další činnosti. Díky kurzům získáš ve středisku partnery, kteří budou otevřenější k názorům ostatních při zavádění novinek a do střediska přinesou novou vlnu nadšení a elánu. To platí zejména, pokud se kurzu zúčastní více lidí od vás ze střediska – společné zážitky a inspirace se vám snáz podaří zprostředkovat ostatním. Nežrídka jsou skautské kurzy cestou k sebezpoznání a rozvoji vlastního charakteru – nejde jen o přípravu na nějakou funkci, ale o umění být sám sebou. K tomu mohou dobře inspirovat i nekvalifikační skautské kurzy (v databázi kurzy.skaut.cz zařazené jako Lesní (roverské) kurzy či Lesní školy).

OD STEZKY VLČAT AŽ NA VŮDCOVKY

Nástroje osobního rozvoje	→ → →	Skautské vzdělávání
<ul style="list-style-type: none"> → Stezky → Vlčci a světýlka 	 <p>VLČATA SVĚTLUŠKY</p>	<div style="border: 1px solid #ccc; padding: 10px; background-color: #e6f2ff;"> <p><i>Hlavní oblast působení výchovného zpravodaje</i></p> </div>
<ul style="list-style-type: none"> → Stezky → Odborky 	 <p>SKAUTI SKAUTKY</p>	
<ul style="list-style-type: none"> → Stezky → Odborky 	 <p>RÁDCI RÁDKYNĚ</p>	<ul style="list-style-type: none"> → Žirafy → Rádcovské kurzy
<ul style="list-style-type: none"> → Oddílová rada → Rádcovská družina 		
<ul style="list-style-type: none"> → Odborky → Výzvy → Projekty 	 <p>ROVEŘI RANGERS</p>	<ul style="list-style-type: none"> → Roverské kurzy → Čekatelské kurzy
<ul style="list-style-type: none"> → Vzdělávání na klíč 	 <p>VEDOUcí</p>	<ul style="list-style-type: none"> → Celostátní setkání (Elixír, Helpdesk...) → Vůdcovské kurzy → Střediskové minimum → Lesní školy
	 <p>INSTRUKTOŘI INSTRUKTORKY</p>	<ul style="list-style-type: none"> → Instruktorские lesní školy → Odborné činovnícké kvalifikace

Skautské kurzy vnímáme jako podmnožinu osobního rozvoje. Osobní rozvoj se děje v rámci běžné skautské činnosti od nejmenšího včete až po zkušené instruktory (stále se máme co učit a kam se posouvat), u mladších věkových kategorií s podporou nástrojů osobního rozvoje. Vzdělávání se oproti tomu děje zejména samostudiem a účastí na kurzech, setkáních, seminářích a má své místo až v pozdějším věku. Čím vyšší věková kategorie, tím menší význam nástrojů osobního rozvoje a vyšší význam rozvoje prostřednictvím vlastní zkušenosti, zpětné vazby od blízkých spolupracovníků i skautského vzdělávání. I roveři, kteří již jezdí na roverské či čekatelské kurzy, mohou stále plnit odborky či výzvy. S dospělostí pak skautské nástroje osobního rozvoje mizí, zůstávají však jiné příležitosti.

Stejně jako výchovní zpravodajové podporují používání nástrojů osobního rozvoje v oddílech, mohou podporovat i využívání vzdělávacích příležitostí. Usilujeme o plynulý přechod od stezky a odborek k samostatnému hledání cest osobního rozvoje, které zahrnují kromě reflektované činnosti či samostudia i skautské vzdělávání. Přispíváme k vytvoření takového prostředí, kde se činovníci přirozeně vzdělávají. Za podporu rozvoje rádců je primárně zodpovědný jejich oddíl, za podporu rozvoje vedoucích pak středisko, okres a kraj. Dospělí a zkušení činovníci si výrazněji uvědomují svou zodpovědnost za vlastní rozvoj a slabne potřeba je aktivně podporovat.

Skautský kurz je často zdrojem cenných zkušeností a velké inspirace. Nejen pro působení u oddílu, ale i pro osobní život. Leckdy může patřit mezi významné životní milníky, jako silný zážitek. Může tak vzniknout náročná situace – **návrat z kurzu do domácího prostředí**, a to z řady důvodů. Například vědomí, že něco velkého a krásného nenávratně skončilo. Nebo obtíž sdělovat vlastní niterné zážitky někomu, kdo nemá podobnou zkušenost. Nebo ve chvíli, kdy se absolventi inspirovaní kurzem budou snažit prosadit nějaké změny v oddíle, kde na to ale budou sami a nemusí se setkat s pochopením.

Je cenné, když někdo v oddíle či středisku má porozumění pro náročnost, kterou návraty z kurzů mohou přinášet. Může pomoci, když dá vůdce oddílu nebo právě výchovný zpravodaj novému absolventovi najevo nejen pochopení, ale také příležitost vytěžit něco z kurzu v oddílové praxi. Bez nátlaku, s trpělivostí. Měj proto na vědomí, že **úspěšnou přihláškou na kurz tvoje práce nekončí**, ale pomoz absolventovi zúročit čerstvě nabyté zážitky k obohacení vlastního oddílu. Když mu dáš prostor sdílet, co na kurzu zažil, podělí se o nové poznatky a inspiraci s ostatními. Nadšení z kurzu je také nakažlivé a může motivovat další dorůstající činovníky k účasti na kurzech v budoucnu.

S přijetím po kurzu také výrazně pomáhá, když se kurzu zúčastní alespoň dva lidé ze střediska či oddílu – ať už stejného ročníku, nebo různých ročníků stejného kurzu. Současně však není dobré posílat všechny lidi ze střediska pouze na jeden kurz – skautské kurzy se do značné míry liší a je přínosné otevírat se různým kurzovním identitám a zkušenostem.

RÁDCI

- Zajisti, aby v oddílech dobře fungoval družinový systém s důrazem na rozvoj rádců. Zařid' pro oddílovou radu [workshop o družinovém systému](#)⁹, nastudujte si základní příručky ([Junácká družina](#) a [Družinový systém](#)⁷).
- Pomoz oddílům **nastartovat činnost rádcovské družiny**. Ta se skládá z rádců a příp. podrádců z jednoho nebo více oddílů a rozvíjí je prostřednictvím praktických činností, dovedností a her, které společně prožívají. Rádcovská družina má samostatné akce, které rádce posouvají o kus dál. Rádcovskou družinu řídí zpravidla oddílový rádce (tedy rover, který už odrostl roli rádce družiny a získané zkušenosti může předávat dál), zástupce vůdce oddílu nebo přímo vůdce oddílu.

- Dbej na to, aby byli rádci platnou součástí oddílové rady a spolurozhodovali o dění v oddíle.
- **Uspořádej rádcovské setkání jako příležitost ke vzdělávání rádců.** To nemá být těžištěm přípravy rádců (základem je fungující rádcovská družina a účast na oddílové radě), může ale být významným obohacením. Zejména pokud se na něm potkají s rádci z jiných oddílů a středisek – proto rádce někam vyšlete, případně (pokud rádcák pořádáte sami) pozvete také rádce z okolí.
- Pošlete rádce na [Žirafu](#)³¹. Nejedná se o rádcovský kurz, ale příležitost načerpat inspiraci od jiných rádců a dobít baterky.
- Nabídní oddílovým radám účast na [VORu – Víkendů oddílových rad](#). Takové setkání opět přinese spoustu inspirace a prostoru zastavit se a zamyslet se nad vlastním fungováním. Pokud žádný VOR v okolí není dostupný, spoj se s více středisky nebo se domluv na okrese či kraji a VOR uspořádejte sami.

Tipy k pořádání rádcovského kurzu

- Příprava rádců má probíhat co nejvíce prakticky. Rádcům nemáme přednášet teorii (ale raději vyprávět příběhy), mají prožívat atraktivní praxi okamžitě přenositelnou do činnosti jejich družin. Pod slovem *kurz* si však často představíme přednášky. Prvním tipem proto je: škrtni slovo *kurz* a nahraď ho třeba *zapalovačem, startérem, setkáním, dobrodružstvím* nebo zkratka *rádcákem*.
- Při přípravě programu vyškrtni vše, co připomíná teoretickou přednášku či frontální výuku.

Všechna témata zpracuj tak, aby je účastníci aktivně prožili. Nemluv o zásadách přípravy her, ale nech je hry prožít (klidně se záměrnými mezerami v pravidlech) a pak si ve společné diskuzi uvědomit, které zásady byly důležité.

- Setkání ukotvi ve skautské výchovné metodě, využij všechny její prvky.
- Formát setkání (večerní, víkendový, letní) přizpůsob možnostem a potřebám oddílů.
- Vytvoř rozmanité a inspirující prostředí (pozvi lektory i rádce z jiných oddílů a středisek).
- Při tvorbě obsahu se opírej o [✚ Profil rádce](#) (shrnuje klíčové kompetence, které má dobrý rádce mít) a o potřeby a očekávání jednotlivých oddílů, příp. samotných účastníků.
- Inspiruj se hotovými programy ve sdílené složce [✚ Kurzy kurzům](#). Po skončení vašeho setkání přidej do složky obzvlášť podařené aktivity a podklady pro ostatní.
- Na setkání rádcům předej příručku Miloše Zapletala [Rádce skautské družiny](#)³², [Rádcovský zápisník](#)³³ a odkazy na důležité weby ([Rádcovský rozcestník](#)³⁴, [Chystám program](#)³⁵).
- Nezapomeň od účastníků získávat zpětnou vazbu a po skončení akce pro rádce vyhodnotit. Víš, že existuje **Hodnocení kvality** také pro rádcovské kurzy?

VRCHOL
DOLŮ
DOLŮ

24 SEVER

ROVEŘI A RANGERS

- Dbej na to, aby k roverům bylo přístupováno jako ke svébytné výchovné kategorii ³⁶, která má své vlastní výchovné potřeby a cíle. Využívejte roverskou metodiku ³⁷.
- Pomoz oddílům nalézt u R&R rovnováhu ⁴ mezi samostatnou roverskou činností a jejich pomocí ve vedení oddílů.
- **Zjišťuj, zda roveři ve skautské činnosti nalézají příležitosti k růstu.** Pracují oddíly s odborkami, výzvami, účastní se mezinárodních akcí?
- Sleduj Roverský rozcestník ⁶², Rovernet na Facebooku ³⁸, Skautforum ³⁹ a další kanály, kde se objevují pozvánky na roverské akce – ty pak předávej dál.
- Měj přehled o roverských kurzech ⁴⁰ – jsou to zpravidla zážitkové nekvalifikační kurzy. Mohou být vhodnější vstupenkou do světa skautského vzdělávání než čekatelky.
- Měj přehled o čekatelských kurzech a nabízej je těm, kteří už jsou na ně zralí. S absolventy kurzů připrav besedu s dalšími rovery a rádci, ať inspirují ostatní k účasti.
- Jednou do roka vyvolej na středisku diskuzi, co by vaši roveři potřebovali a jak to zajistit. Náročnou společnou akci se silným zážitkem? Vzdělání v nějaké konkrétní oblasti či dovednosti, třeba ve vázaných stavbách nebo v přípravě her?

CO KDYŽ
ODNESOU
DĚTI?!

NEPŘIPADÁ
V ÚVAHU

nejsem dítě!

k náboru
se patří!

VĚŘTE
NÁM!

CO KDYŽ
BUDETE
PRŮČ?

VLK TAKY
sliboval!

Mezi ná
vás
spoleh.

TO
ZVLÁDNU

VŽDYĚ JENOM
VAŘÍM V
KUCHYNI!

NEBOJ.
to dá'm.

V TĚBOŘE
NIKDY!

Kdy je kurz pro účastníka nejprínosnější:

Nejvíce z kurzu získám, pokud na něj vyřáším už s určitou praktickou zkušeností s činnostmi, na kterou mne má kurz připravovat (umím si na programech představit, k čemu mi budou předávaná moudra dobrá), a hlavně, pokud budu mít hned po kurzu příležitost získané informace a dovednosti prakticky procvičit (jinak zapadnou, neupevní se).

Jako VýZ můžeš podpořit jak správný výběr účastníků, tak i procvičování po kurzu. Zeptej se absolventky: *Co ses naučila? Co chceš v oddíle vyzkoušet?* Po nějaké době se pak k rozhovoru vrať a doptej se, zda svůj záměr již vyzkoušela a jako to šlo.

VEDOUcí ODDÍLŮ, DospĚLÍ ČINOVNÍCI

- Informuj činovníky o novinkách ve skautské výchově. Třeba v pravidelném okénku na střediskových radách, e-mailovými newslettery nebo na vašem střediskovém facebooku. Novinky nemusejí být rozsáhlé, lepší je přinášet je krátce a pravidelně. Vypíchni třeba to nejzajímavější z posledních čísel skautských časopisů.
- **Zmapuj, v jakých oblastech vedoucí vašich oddílů potřebují podpořit.** Uspořádej cílené semináře či workshopy, ve kterých se budete věnovat právě těmto oblastem. Stačí třeba jen dvouhodinové setkání jednou za dva měsíce, nebo párkrát do roka. Můžeš využít nabídky [Vzdělávání na klíč](#); pokud potřebné téma chybí, obrať se na vzdelavani@skaut.cz.

- **Pomoz činovníkům nastavit jejich individuální vzdělávací plán.** Podobně, jako pracovali se skautskou stezkou, mohou teď pracovat se svou cestou osobního rozvoje. Její součástí mohou být i potřebné skautské kvalifikace. K tomu je dobré znát [typické skautské vzdělávací dráhy](#).
- Čas od času uspořádej výjezdní střediskovou radu zaměřenou na výchovné otázky. Její součástí může být i vzájemná inspirace mezi oddíly, které výchovné otázky je trápí a jak je řeší.
- Měj přehled o skautských kvalifikačních kurzech (např. zdravotnických, čekatelských, vůdcovských, střediskového minima) a pomáhej vedoucím s jejich výběrem a přihlašováním. Aktuální seznam je vždy na [kurzy skaut.cz](#). S touto databází nauč vedoucí pracovat, ať své vzdělávací příležitosti vyhledávají samostatně. Některé kurzy jsou letní, jiné víkendové, na některé se dostane spíše jednotlivec, jiné pracují s celou oddílovou radou... záleží na potřebách a možnostech tvých činovníků.
- Informuj činovníky o příležitostech účastnit se regionálních či celostátních akcí. Některé kraje pořádají vlastní setkání (např. [SeČin](#)⁴¹ či [Setkání vůdců](#)⁴² Královéhradeckého kraje). Pravidelně se pořádají celostátní setkání ([Elixír](#)⁴³, [Helpdesk](#)⁴⁴, [Poradní skála](#)⁴⁵, [Roverská porada](#)⁴⁶, semináře [ELŠ](#)⁴⁷ a [Trignis](#)⁴⁸ apod.). Buď konkrétní – v programu akce je upozorni na části či lektory, kteří pro ně mohou být nejvíce inspirativní.
- Vzdělávání se neděje jen na seminářích a kurzech. Podpoř společné výpravy či táboření s oddíly z okolních středisek. Zorganizuj [setkání oddílů](#)⁴⁹, kde bude dostatek prostoru ke vzájemné inspiraci mezi oddíly.
- [Koučink](#), [mentoring](#) a [supervize](#)⁵⁰ podpoří osobní růst vůdců či jejich oddílových rad, nebo i tvůj vlastní seberozvoj.

Jak se vyznat v nabídce skautských kurzů:

Nasměřuj uchazeče na prakticky zpracovaný rozcestník [Jak si vybrat vzdělávací akci](#).

Pomůže znát základní dělení kurzů, jejich nejrůznější kombinace pak pomohou vybrat ten nejvhodnější:

- kvalifikační x nekvalifikační
- víkendové x lesní (s táborovou částí)
- pro jednotlivce x pro oddílové rady
- obecné x zaměřené (např. na vedení světlušek či vlčat, roverů, dívčí lesní škola)
- pro mladší x pro starší / možná účast s dětmi

Získávej aktivně reference na konkrétní vzdělávací akce – osobní zkušenost bývá k nezaplacení.

DOSPĚLÍ NOVÁČCI

Pokud hledáte posily do vedení v řadách rodičů nebo dřívějších skautů, kteří se po odmlce ke skautování vracejí, pracujte s nimi jako se samostatnou kategorií s vlastními, svébytnými nároky na skautský rozvoj a vzdělávání. Domluvte se na středisku, kdo jim bude patronem a pomůže jim začlenit se do skautského společenství. Konkrétní rady a tipy najdeš v metodice [Dospělí vítáni](#)⁵¹, zejména v části Dospělý nováček se chce stát skautem.

Se skautskými kurzy pro dospělého nováčka nespíchejte. V první řadě si potřebují prožít skautskou činnost u oddílu, vcítit se do ní, dozrát ke skautskému slibu. Pokud se následně ukáže, že o skautskou činnost skutečně mají zájem, chtějí se podílet na vedení a budou potřebovat další přípravu, projděte si návod [Jak uvažovat o vzdělávání dospělých nováčků](#) na Křížovatce.

KAM PRO INSPIRACI

Nezapomeň doporučit zdroje pro samostudium a **sám se neustále vzdělávej**. Zříd v klubovně knihovnu, na střediskových radách nabízej konkrétní tituly či zdroje s doporučením, k čemu jsou dobré. Připrav pro vedení oddílů skautský filmový večer a pusťte si některý z filmů o skautech (najdeš ve [✚ Vybraných výchovných otázkách](#)). Je vhodné se na filmy podívat předem a připravit si otázky k následné diskuzi či aktivitě na návazný reflektivní program. K některým dokumentárním filmům jsou k dispozici metodické materiály. Spoustu materiálů a nápadů na práci s video obsahem, filmy a mediální výchovu obecně najdeš na stránkách programu [Jeden svět na školách](#)⁵². Jako výchovná organizace máme zdarma přístup ke kompletnímu archivu filmů, metodických materiálů a legální možnost je používat.

- Čti pravidelné newslettery pro výchovné zpravodaje (viz [✚ Výchovní zpravodajové](#)), přidej se do skupiny [Výchovní zpravodajové](#)² na Facebooku, do [SkautInfo](#)⁵³ a na [Skaut Fórum](#)³⁹.
- Sleduj skautské časopisy, zejména [Skauting](#)¹, dále pak [Roverský kmen](#)⁵⁴, [Skautský svět](#)⁵⁵, ale i pro jednotlivé věkové kategorie ([Skaut](#)⁵⁶, [Světýlko](#)⁵⁷, [Ben Já Mína](#)⁵⁸).
- Nevíš si v nějakém tématu rady? Na spoustu z nich (poruchy chování, stezky, družinový systém, diskuze) má Junák výborné knižní metodiky. Pomohou ti vstoupit do tématu a najít další zdroje. Jsou dostupné elektronicky a zdarma na [∞ obchod.skaut.cz](#). Jistě není třeba je všechny přečíst, ale je dobré si je alespoň projít a získat přehled, co nabízejí.
- Projdi si [e-knihovnu](#)⁵⁹ skautských archiválií a propracovaných metodických materiálů od [Skautského institutu](#)⁶⁰, včetně jeho inspirací nabitého [youtube kanálu](#)⁶¹ (dokumentární filmy, rozhovory, přednášky, návody na vyrábění).

- Sleduj skautské metodické weby a rozcestníky ([Chystám program](#)³⁵, [Rádcovský rozcestník](#)³⁴, [Roverský rozcestník](#)⁶²).
- Jezdi na rozvojové skautské akce – [Setkání výchovných zpravodajů](#)³, [Elixír](#)⁴³, [Helpdesk](#)⁴⁴, [Poradní skálu](#)⁴⁵ a regionální setkání skautských vedoucích.
- Sleduj i neskautské zdroje zabývající se výchovou a pedagogikou volného času (např. časopis [Gymnasion](#)⁶³, aktivity vzdělávacích neziskovek, např. [Tereza](#)⁶⁴ či [NaZemi](#)⁶⁵, setkání vedoucích mládežnických oddílů [Celostátní vzájemná výměna zkušeností](#)⁶⁶).
- Rozvíjej se i ve věcech, které se (skautskou) výchovou přímo nesouvisí, ale máš pro ně vášeň. Od astronomie až po jógu, každý hluboký zájem může přinést radost, která se otiskne v další činnosti. Existuje opravdu málo oblastí lidské činnosti, které nelze nijak propojit se skautským programem.

VÝCHOVNÁ ČINNOST NA VYŠŠÍCH ÚROVNÍCH (OKRES, KRAJ)

VÝCHOVNÉ ZPRAVODAJKY NA VYŠŠÍCH ORGANIZAČNÍCH ÚROVNÍCH MAJÍ ČTYŘI ZÁKLADNÍ OKRUHY ČINNOSTI:

- podporovat výchovné zpravodaje na střediscích (a usilovat o jejich ustanovení tam, kde nejsou)
- vytvářet příležitosti pro setkávání oddílů (jak celých oddílů včetně jejich členů, tak i setkávání vedoucích) a jejich vzájemnou inspiraci
- vytvářet příležitosti pro setkání a sdílení mezi střediskovými VýZ v regionu (aby na to nebyli sami a měli přirozenou síť kontaktů „spojenců“ nablízku)
- podporovat příležitosti pro skautské vzdělávání na regionální úrovni

PODPORA VÝCHOVNÝCH ZPRAVODAJEK NA STŘEDISCÍCH

- Každý jednotlivý úkol, o kterých píšeme v této metodice, může být pro výchovné zpravodajky příliš náročný. Pomoz jim poradit si s ním, sdílej vlastní zkušenosti a zprostředkuj vzájemné sdílení mezi VýZ v regionu. Buď jim k dispozici, nabízej příležitosti pro konzultaci, ptej se, co se jim daří a kde to drhne.
- Rozběhni vlastní facebookovou či whatsappovou skupinu pro výchovné zpravodajky a aktivní vedoucí z okolí, rozesílej informační newslettery o dění v regionu, vytvářej příležitosti pro setkání a vzájemnou inspiraci.
- Mluv s vedením středisek, která výchovnou zpravodajku nemají. Seznam je s náplní činnosti výchovné zpravodajky, nabídni zaškolení nově jmenovaných zpravodajek.

SETKÁVÁNÍ ODDÍLŮ, VEDOUCÍCH A VÝZ

- Buď u přípravy skautských závodů, garantuj použití skautské výchovné metody.
- Na závodech nebývá prostor pro vzájemnou inspiraci mezi oddíly. [Zorganizuj setkání⁴⁹](#), kterého se mohou účastnit celé oddíly (nikoliv pouze vybrané šestky či družiny) a kde bude dost prostoru pro samostatnou oddílovou činnost a vzájemnou inspiraci.
- Připrav víkendové setkání vedoucích. Program sestav podle aktuální poptávky a vytvoř dostatek příležitostí k výměně zkušeností. Inspiruj se karlovarským [SeČinem⁴¹](#), královéhradeckým [Setkáním vůdců⁴²](#), brněnskou [sérií seminářů⁶⁷](#) či setkáním [NEJEN⁶⁸](#) na Vysočině.

PŘÍLEŽITOSTI PRO SKAUTSKÉ VZDĚLÁVÁNÍ

- Pořádáte na úrovni okresu či kraje rádcovské setkání? Přemýšlejte, zda byste nezvládli vést i roverský, čekatelský, či dokonce vůdcovský kurz.
- Skautské vzdělávání může být tou pravou výzvou pro vedoucí, kteří právě předali oddíl a hledají další uplatnění ve skautské činnosti.
- Nové kurzy často rozjíždějí „generační“ týmy – věkově blízká parta, která se dobře zná a je jim spolu dobře. Pokud v okolí takovou máš, zkus jim vnuknout myšlenku uspořádat kurz. Pokud ale má fungovat i v budoucnu, je třeba záhy vytvořit příležitosti k nabírání elévů a obměně instruktorského sboru.
- Na Skautské křižovatce v sekci [Informace pro vzdělavatele](#) najdeš veškerou podporu – od příručky k zakládání nových kurzů po kontakt na lidi, kteří ti mohou pomoci.

KLÍČOVÉ MYŠLENKY A TIPY

- Na začátku si vyber jen jednu věc, na kterou se můžeš plně soustředit, maximálně dvě. Až se ti podaří je rozběhnout či dotáhnout, přibírej další.
- Hledej spolupracovníky. Agenda výchovného zpravodaje je příliš rozsáhlá na to, aby ji celou obsáhl jeden člověk. Díky pravidelné spolupráci tě výchovná agenda bude více bavit a třeba si připravíš i nástupce.
- Nezapomeň se sám rozvíjet. Je to nejlepší způsob, jak čerpat inspiraci a být přínosem.
- Říkej si o podporu. Hledej ve [Vybraných výchovných otázkách](#) na Skautské křižovatce, zeptej se na Facebooku [Výchovní zpravodajové](#)² či na [SkautFóru](#)³⁹, jezdi na [Setkání výchovných zpravodajů](#)³ nebo napiš na podporavychovy@skaut.cz. Rádi se nejen podělíme o vlastní zkušenosti, ale také se inspirujeme těmi tvými.

ODKAZY A ZDROJE

- 1 casopis.skauting.cz
- 2 skaut.cz/psv/vychovni-zpravodajove
- 3 sevyz.skaut.cz
- 4 skaut.cz/psv/skauting-1
- 5 skaut.cz/psv/skauting-2
- 6 skaut.cz/psv/zamysleni-o-hravosti
- 7 skaut.cz/psv/obchod-druzinovy-system
- 8 skaut.cz/psv/skauting-3
- 9 druzina.skaut.cz
- 10 stezka.skaut.cz
- 11 uklidmecesko.cz
- 12 smesproles.hnutiduha.cz
- 13 skautskyinstitut.cz/patronaty
- 14 skolniles.cz
- 15 skautinazemi.cz/pusa
- 16 skautskyinstitut.cz/si-v-krajine
- 17 skaut.cz/psv/obchod-priroda-kolem-nas
- 18 odborky.skaut.cz
- 19 skaut.cz/psv/o-motivaci
- 20 skaut.cz/psv/ohrozeni-bezpecnosti
- 21 trikralovasbirka.cz

- 22 skautinazemi.cz/skautsky-dobry-skutek
- 23 skaut.cz/psv/skauting-4
- 24 skaut.cz/psv/roversky-kmen-1
- 25 skaut.cz/psv/skauting-5
- 26 skaut.cz/psv/skauting-6
- 27 skaut.cz/psv/skauting-7
- 28 skaut.cz/psv/skauting-8
- 29 skaut.cz/psv/skauting-9
- 30 skaut.cz/psv/skauting-10
- 31 radce.skaut.cz/zirafy
- 32 skaut.cz/psv/radce-druziny
- 33 radce.skaut.cz/zapisnik
- 34 radce.skaut.cz
- 35 chystamprogram.skaut.cz
- 36 skaut.cz/psv/skauting-11
- 37 rovernet.cz/jak-na-rovering
- 38 facebook.com/rovernet.cz
- 39 facebook.com/groups/skautforum
- 40 roverskekurzy.cz a kurzy.skaut.cz,
volba „lesní (roverský) kurz“
- 41 secin.skauting.cz
- 42 setkani.skauting.cz
- 43 elixir.skaut.cz
- 44 helpdesk.skaut.cz

- 45 poradniskala.cz
- 46 rovernet.wixsite.com/roverskaporada
- 47 els.skauting.cz
- 48 trignis.skauting.cz
- 49 skaut.cz/psv/skauting-12
- 50 skaut.cz/psv/odborna-supervize
- 51 dn.skaut.cz
- 52 jsns.cz
- 53 facebook.com/SkautInfo
- 54 kmen.skauting.cz
- 55 casopisy.skaut.cz/svet
- 56 casopisy.skaut.cz/skaut
- 57 casopisy.skaut.cz/svetylko
- 58 benjamina.skaut.cz
- 59 skautskyinstitut.cz/e-knihovna
- 60 skautskyinstitut.cz
- 61 skaut.cz/psv/youtube-skautsky-institut
- 62 rovernet.cz
- 63 gymnasion.org
- 64 terezanet.cz
- 65 nazemi.cz
- 66 cvvz.cz
- 67 skautibrno.cz/vychova
- 68 vysocina.skauting.cz/nejen

Kolektiv autorů: Jaroslav Petřík (Australan), Jana Jirasová (Prcek), Táňa Ondrašíková, Michal Bureš (Bumerang), Kateřina Slavíková (Kačka) a Michal Šimek (Dukát)

Supervize: Anežka Jakubcová

Grafika, sazba: Lucie Horáková (Basa)

Ilustrace: Jitka Rufferová

Vydal: Junák – český skaut, Tiskové a distribuční centrum, z. s.

Senovážné nám. 24, 110 00 Praha 1

jako svou 369. publikaci

První vydání, náklad 1 400 kusů, Praha, říjen 2022

Vytiskla tiskárna: Triangl, a. s.

ISBN 978-80-7501-164-0

Děkujeme všem, kdo se zapojili do oponentury a komentování textů.

Publikace byla vydána díky finanční podpoře Avast Foundation.

Za poskytnutou podporu děkujeme.

NASLOUČEJ — PODPORUJ — ROZVÍJEJ

Výchovný zpravodaj naslouchá potřebám vedoucích, podporuje je v jejich skautském výchovném působení a pomáhá rozvíjet jejich dovednosti ve vedení oddílu i oddílové rady. Že u vás nikdo takový není? Tak to držíš v ruce tu správnou knížku.

Příručka je určena všem, kdo usilují o rozvoj skautské výchovy v oddílech, na střediscích či ve vyšších organizačních jednotkách – především výchovným zpravodajům, ale i dalším činovníkům, vedoucím středisek a skautským vzdělavatelům.

Publikace shrnuje klíčové předpoklady, které jsou k podpoře výchovy potřeba, a nabízí cesty, jak k podpoře výchovy přistoupit. Výchovným zpravodajům pomůže zmapovat potřeby jejich střediska a pěstovat vzájemnou důvěru s vedoucími oddílů. Obsahuje praktické tipy, jak podpořit využívání skautské výchovné metody v oddílech a jak motivovat činovníky ke skautskému vzdělávání.

Ať průvodce dobře slouží! Budeme rádi za tvé postřehy, komentáře či návrhy na vylepšení na podporavychovy@skaut.cz.

